

- տառնկագրում

Եօթնամյակում -

№ 1 ք. 3. 1913-1914թ.

776130.

ՉՍԻՄԻՆԻՍՏ ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ
ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ
ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ, ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ
ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ
"ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ" ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ
ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ 1914Ե. ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ
ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ.
ԵՄԻՍԿՐԻՄԻՆԻՍՏ.

თავისუფალი საქართველო

იანვარი

№ 1

1913

ჩეხოსლოვაკიაზე.

ისტორიულმა პირობებმა ქართველი ერი ჩააყენა მეტად დიდ განსაცდელში. დღეს თქვენ ვერ ჰპოვებთ ვერც ერთს მხარეს ქართველ ერის არსებობისას, რომელზედაც მტრებს იერიში არ მოჰქონდეთ. მოპირდაპირე ძალები ქართველ ერს დაშლას, გაქრობას უქადიან. თვით მის შემადგენლობაშიაც არიან ისეთი ელემენტები, რომელნიც ამ გარედან მოტანილ იერიშს ხელს უწყობენ. ასეთი მდგომარეობა გვავალებს ჩაფიქრდეთ, ავწონ — დაწვინოთ ჩვენი არსებობის ყოველი მხარე, ნათლად შევიგნოთ ჩვენი მდგომარეობა და გამოვძებნოთ ზომები ქართველ ერის პიროვნების დასაცვლად. მეორე მხრით, ჩვენ მდგომარეობაში სხვა ერებიც ყოფილან და დღესაც არიან. თვითელი მათგანი იბრძვის, რათა მონობას თავი დააღწიოს და განთავისუფლდეს. ჩვენ ეუკვირდებით მათ, ესწავლობთ მათ ბრძოლის საშუალებათ და ამით ვიძენთ მეტ გამოსდილებას და შეგნებას.

42997

ჩვენის აზრით, არც ერთი დიდი საკითხი ქართველი ერის არსებობისა ჯერჯერობით არ არის ეროვნული თვალსაზრისით გარკვეული და გადაჭრილი. ჩვენ ვესდებით ყველა ამ საკითხებს მივსეთ გარკვეული გადაჭრა, შევიმუშაოთ მთელი გეგმა ეროვნულ თვითარსებობის დასაცვისა, საქართველოს აღდგენისა, მისი განთავისუფლებისა და ამ გეგმის გარშემო თავი მოვუყაროთ მთელ შემომქმედ საქართველოს. ჩვენ კარგად გვესმის სიძნელე იმ საქმისა, რომელსაც ხელს ვკიდებთ, ისიც კარგად ვიპოთ, თუ როგორი უნდობლობით მიეგებება ჩვენს აზრს გათანხირებული, ეროვნულად გარყვნილი ნაწილი ქართველობისა, მაგრამ ეს ჩვენ არამც თუ არ გვაშინებს, პირიქით მეტ ძალას და სიმხნევას გვაძლევს. შედარებით ვერც ერთს ერში ვერ ჰპოვებთ თქვენ იმდენ მოღალატეს, გამტემს, სამშობლოს ორგულს, რამდენიც ჩვენშია. მაგრამ ქართველ ერის შემომქმედების ძალა იმდენად დიდია, რომ მათაც გასრესს, გარეშე მტერთაც მოიგერიებს და გაიკვლევს გზას თავისუფლებისკენ. დარწმუნებულნი, რომ სამშობლოს ყოველი შვილი ჩვენთან არის სულიერად, იტანჯება იმავე საკითხებით, რომელთა გამორკვევა ჩვენ მიზნად დავისახეთ, ჩვენ ველით მათგან თანაგრძნობას, თანამშრომლობას, ჩვენთან ერთად მუშაობას და ბრძოლას ძვირფას სამშობლოს, დიდებულ ქართველ ერის პოლიტიკურად აღდგენის, მისი დამოუკიდებლობის მოპოვებისათვის.

დამოუკიდებელი საქართველო და ქართველი დემოკრატი.

მრი და დემოკრატია—აი ორი მოვლენა საზოგადოებრივ ცხოვრებისა, რომელიც საოპარო სისწრაფით იზრდება და განსაზღვრულ სახეს იღებს. დემოკრატიის გამოღვიძება, დემოკრატიის საპოლიტიკო ასპარეზზე გამოსვლა ეს ახალი და ძლიერა მოსილი მოვლენაა თანამედროვე ცხოვრებისა. ხოლო ყოველგან, სადაც კი ეს დემოკრატია ამოძრავდა, მისმა მოძრაობამ მიიღო ეროვნული სახე. დემოკრატია გადის საქვეყნო სარბიელზე ეროვნულ შემოქმედების ფორმით. ერნი თანდათან ყალიბდებიან და თავის ინდივიდუალურ სახეს იღებენ. ეს სახე ეროვნებისა არის სახელმწიფო. რამდენადაც ერი იზრდება, იმდენადაც ის სახელმწიფოდ გარდაიქმნება. ერის ზრდა, ერის განვითარება არის დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ გარდაქმნევა. ინგრევა ძველი, ხელოვნურად აშენებული სახელმწიფოები, ინგრევა ძველი დესპოტიები და მათ ნანგრევზე შენდება ეროვნული დემოკრატიული სახელმწიფოები: აი, გადახედეთ ისტორიას. ნორვეგია შორდება შვედსიას, რათა საკუთარი დამოუკიდებელი სახელმწიფო ჰქონდეს, რომ თავისუფალად შეეძლოს საკუთარი ეროვნული საქმიანობა, უნგრეთი ებრძვის ავსტრიას, აწყობს ეროვნულ აჯანყებას, რათა მას სრულებით მოსწყდეს, იმარჯვებს ბატონზე, მაგრამ ამ დროს თავს დაესხმება ევროპის ყანდარმი, რუსის ნიკოლოზი თავისი მხედრობით და ამარსხებს მას. მაინც უნგრეთი ჰქმნის თითქმის დამოუკიდებელ სახელმწიფოს, მხოლოდ პირადი კავშირით შეთანხმებულს ავსტრიასთან, ჩენია მუდამ ბრძოლაშია საკუთარ სახელმწიფოებრივობის მოსაპოვებლად. პოლონეთი აწყობს რამდენიმე აჯანყებას თავის განსათავისუფლებლად, დამარსხებული ხელახლა ძალს იკრებს ახალ გამოსვლისათვის, ბრძოლა ჩუმი თუ სხადი მუდმივ სწარმოებს. საბერძნეთი ოსმალს მიერ დამონებული ხუთას წელიწადს მოუსვენებლივ იბრძვის, ვიდრე მიზანს არ აღწევს, პატარა შავი მთა მუდამ იარალში ზის, რათა დაიხვას თავისი პიროვნება; სერბია და ბულგარია, რუმანია, აი ის ქვეყნები, სადაც ეროვნული იდეისთვის ათასობით თავს სდებდენ მამულიშვილნი, ვიდრე დროშა სამშობლოს თავისუფლებისა არ დაამკვიდრეს. თვით ალბანთა ერი, ეს მთის არწიენი, გასოხლდა და დღეს თუ ხვალ თავის განსაზღვრულ ეროვნულ სახეს მიიღებს, თავის სახელმწიფოს შექმნის. და ეს ბრძოლა ეროვნულ სახის აღდგენისათვის იმდენად მწვავეა, იმდენად ერი დაჩაგრული წელში მაგრდება და წინ მიდის, რამდენადაც მისი დემოკრატია ძლიერია. დემოკრატია, ხალხი—აი ვინა ნამდვილი ეროვნულ ძალის მატარებელი.

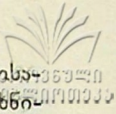
რას ვაკეთებთ ჩვენ, ქართველები?

რა მდგომარეობაში ვართ?

საქართველოს ტერიტორია, ეს ძირითადი საფუძველი, ურომლისოდაც ქართველი ერი აუტილებლივ გადაშენდება, დღითი—დღე იფლანკება და ქართველ ერს ფეხქვეშ ესლება. მას ისაკუთრებს რუსის მთავრობა, მწყობრი სახელმწიფოებრივი ზომებით, სახელმწიფო ბანკის, საგლეხო ბანკის, ძალათ მითვისების და სხვა ათასგვარ საშვალებათა შემწევობით აგ-

ლევს ქართველ ხალხს მიწა-წყალს და ამ ადგილებს სთავაზობს გადმოსახლება-
 ხლებულთ, ამავე დროს ქართველი ხალხი უმიწა-წყლობით წელში იხნი-
 ქება. მას იგდებს ხელში ჩარჩი სომეხი ჩვენზე უგუნურობის წყალობით გა-
 მდიდრებული. მასვე ეპატრონება უსხო კაპიტალისტი, რათა ჩვენვე მო-
 ნად გვაქციოს და ჩვენი ქვეყნის სიმდიდრე ჩვენი ხელით თავის სამშობ-
 ლოში გადახიდოს. რატომ ხდება ეს? იმიტომ რომ ქართველ ერს არ აქვს
 საშვალეობა თავი დაიძვას, ქართველ ერს არ აქვს თავისი სახელმწიფო.

ქართველ ერის უდიდეს ნაწილს, ქართველ გლეხობას, უსასტიკესი უ-
 ლელი მოთარეშე თავადისა კისერზე აწევს, ზნეკს მას მიწამდე, ადამიანო-
 ბას უხშობს, დღე და ღამ მომუშავეს შიმშილობაში აგდებს, ამსირებს ზნე-
 ცობრივით; იმიტომ რომ ქართველ ერს არ აქვს სახელმწიფო, რათა შესძ-
 ლოს თავის შემომქმედ ნაწილს ფრთა გააშლევინოს, უსაქმურნი და პარა-
 ზიტნი დასძვას და ამით თვითონაც ამაღლდეს.

ჩარჩი და უსხო კაპიტალისტი დაურიდებლად სძარცვავს ქართველ ერს,
 იმიტომ რომ მას არ აქვს საშვალეობა თავისი თავი დაიძვას, მას არ აქვს
 თავისი სახელმწიფო.

საქართველოს შუა გულში, ქალაქ თელავში გუშინდელი მოსული ჩარ-
 ჩი დღეს ბატონად აძახდებს თავის თავს, არ ირჩევს ქალაქის თვითმართ-
 ველობაში არც ერთს ქართველს, უარყოფს ქალაქის საზღვრების გაფარ-
 თობას, რადგან ეს გაფართოება ქართველთა ქალაქში გამრავლება იქნე-
 ბა. მოსული, ეკონომიურად გაძლიერებული, დღეს ქართველ ერის პოლი-
 ტიკურ ბატონობასაც იჩემებს; იმიტომ რომ ქართველი ერი დაქსაქსულია,
 მას არ აქვს საშვალეობა თავი დაიძვას, მას არ აქვს თავისი სახელმწიფო.

ქართველი მშრომელი ხელი საქართველოში უსხოა, ის ეჯავრებათ. მას
 ექვის თვალთ უსქერენ, მას არ აძლევენ სამუშაოს არც საქმეში და-
 წესებულებაში, არც ქალაქის თვითმართველობაში, თუ ეს ქალაქის თვით-
 მართველობა არაა ქართველთა ხელშია. ქართველ მუშას სამშობლოდან ერე-
 კებიან. იმიტომ რომ ქართველი ერი სხვისი სათამაშო გამხდარა, ის ვერ
 უწევს მფარველობას თავის შვილს, რადგან მას არ აქვს თავისი სახელმწი-
 ფო.

ქართული ენა გააძევეს ყოველ დაწესებულებიდან. მას მოურიდებლად
 სდევნიან, დღითი—დღე ახშობენ, სპობენ, ქართულ აზროვნებას გზას უხ-
 შავენ, ქართველთა ეროვნული შემოქმედება ფრთას ვერ შლის, ქართველ
 ერს გადაგვარება მოელის, იმიტომ რომ მას არ აქვს საშვალეობა თავი და-
 იძვას, მას არ აქვს საშვალეობა თავის კულტურას მოუაროს, მას არ აქვს
 თავისი სახელმწიფო.

ერთი სიტყვით არ დარჩა არც ერთი მხარე ქართველი ერის არსებობ-
 ისა, რომელზედაც საქართველოს მტერთ იერიში არ მოქონდეთ. თვით ჩვე-
 ნი წარსულის დიდებულ ნაშთთაც კი არ ინდობენ. ქართველი ერი უნდა
 აღდგეს ასეთი მდგომარეობის წინააღმდეგ, გაიმართოს წელში და ამაყათ
 შესძახოს მასზე მოსულთ: შეჩერდით! მე სიპოცხლე მწყურია! მე მზად ვარ
 თავი დაეცვაო.

და რადგან ეს დრო აუტილებლივ დაუდგება ქართველ ერს, მას გზაც
 გარკვეული უნდა ჰქონდეს თავის მიზნისკენ.

საკუთარი, დამოუკიდებელი სახელმწიფო—აი რა იხსნის ქართველ ერს,

აი რა მისცემს მას საშვალეებს ხელახლა ღირსეულად წელში გაიმართოს და ერთა შორის იყოს ერი თავმოყვარე, ძლიერი კულტურით და კვალი ფილი თავის შეილთა კეთილდღეობით.

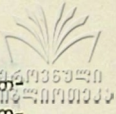
დღემდის ქართველ ერის წინსვლას გარეშე პირობებიც აფერხებდა: ურდოთა შემოსევა და ძლიერი მტერი მეზობლად. ურდოთა შემოსევიანი დღევანდელმა კულტურამ შეუძლებელი გახადა, რადგან ყოველი ერი დაბინავა. სპარსეთი და ოსმალეთი, როგორც დესპოტიური სახელმწიფონი, უკვე ისტორიას ბარდებიან, ირლვევიან და მათ ნანგრევებზე შენდებიან ახალი ეროვნული სახელმწიფონი. დაგვრჩა რუსეთი. რა გვაკავშირებს ჩვენ რუსეთთან? რომელი არსებითი მხარე ქართველ ერის სხოვრებისა მოითხოვს რუსეთთან კავშირს? არც ერთი.

მოგვხსენებათ, დღევანდელ პირობებში ეკონომიური ურთიერთობა მეტად დიდ როლს თამაშობს. ვნახოთ, რა გვაქს ჩვენ საერთო რუსეთთან. საქართველოს ნაწარმოების გასაღებას მხოლოდ აბრკოლებს და აფერხებს რუსეთი. საქართველოს გააქვს უსხოეთის ბაზარზე შავი ქვა. მიდის რუსეთში? ისეთი მძირედი ნაწილი, რომ სახსენებლადაც არ ღირს. სამაგიეროდ რუსეთმა ქართულ მარგანეცს გზა რომ შეუკრას და თავისი მეორე ღირსებინანის ბაზარი უზრუნველყოს, ისეთი დიდი ტარიფი შემოიღო რკინის გზაზე, რომ ბრაზილიიდან მოტანა მარგანეცისა ინგლისში უფრო იაფია, ვიდრე ქიათურიდან ზესტაფონში. და თუ ჩვენი წარმოება მაინც არსებობს, მხოლოდ იმიტომ რომ ჩვენი შავი ქვა ღირსებით პირველობს. აქ ადამიანი განზრახ ქართველი ერის მტერი უნდა იყოს, თვარა როგორ ვერ დაინახავს, რომ ჩვენი ბუნებრივი სიმდიდრე ჩვენი ექსპლოატაციის და რუსეთის გამდიდრების საშვალეებად გადაქცეულა.

საქართველოს გააქვს აბრეშუმი, ისიც სულ ევროპაში მიდის. საქართველოს გააქვს სიმინდი, ისიც ევროპაში მიდის, რუსეთი სიმინდს არ ხმარობს და მაშ მისი ბაზარიც ამ ნაწარმოებისათვის დაკეტილია. საქმარისია გავიხსენათ, რომა შიმშილობის დროს რუსეთმა აღკრძალა ხორბლფულობის საზღვარ გარეთ გატანა, სიმინდის ფასი დაეცა ხუთ შაურამდე. ნიგვზის ხე, ბზა, ხე-ტყე, კვერსხი, ხილი, საზოგადოთ ყოველი ნაწარმოები, რომელსაც ქართველი ერი იძლევა, ევროპისაკენ იკვლევს გზას. და რამდენად საქართველოს საწარმოვო შემოქმედება აიწვეს, იმდენად ევროპის ბაზარზე ჩვენი მონაწილეობა გაიზრდება. კედელი საქართველოსა და ევროპას შორის ოსმალის სახით ინგრევა, საქართველო ისევ ძველ გზას უბრუნდება, ის ისევ უერთდება ხმელთა შუა ზღვის სივილიზაციას, რომლითაც დღესაც კი მთელი კაპობრიობა იკვებება. საქართველოს საწარმოვო წინსვლა და განვითარება, ეს ევროპასთან კავშირის ზრდა — განვითარება.

ეგების რუსეთი გვეწყალობდეს თავისი ნაწარმოებით? აქაც ჩვენ დაბრიყვებული და დაჩაგრული ვართ. რუსეთმა მაღალი ბაყებით შემოფარგლა თავისი საზღვრები, კარი ჩაუკეტა ევროპის ნაწარმოებს და ორჯერ და ხშირად ათჯერ უფრო ძვირად ასაღებს ჩვენში თავის ევროპის ნაწარმოებებთან შედარებით ყველაფრით უფრო მდარე საქონელს. საკმარისია ერთი მაგალითი მოვიყვანოთ: რუსის შაქარი ჩვენში ფასობს გირვანქა არა ნაკლებს სამი შაურისა, იგივე შაქარი კი საზღვარს გადასცილდება თუ არა,

ფასობს ორ კაპიკად. პოლიტიკურად დამონებული საქართველო რუსეთში მაქცია თავის საშინაო ბაზრად და თავისუფლად ტყავს აძრობს ქართველ ერს. მაშ რუსეთი ორნაირ ექსპლოატაციას ეწევა ჩვენში. ის ტყავს აძრობს საქართველოს, როგორც მწარმოებელს, ის ტყავს აძრობს საქართველოს, როგორც მმართველს.

მაშ რამ უნდა მიგვიზიდოს რუსეთისაკენ? მეწინიერებამ? რუსეთის მეწინიერება ხომ სუსტია ყოველ მხრივ, ღარიბი, საღმბრივია, განსაკუთრებით რაც შეეხება საზოგადოებრივ მეწინიერებას. მისი საკვები ევროპიდან მოდის და აქ თავისებურად შეკვეცილი ვრცელდება. საუკეთესო წიგნები რუსულ ენაზე მხოლოდ თარგმანია. რად გვინდა თარგმანი, როცა პირდაპირი წყარო ჩვენთვის უფრო ახლოა, რად გვინდა სხვისი ნაღვეი, როცა საზრდოზე ხელი ჩვენ თვითონ მიგვიწვდება? ან რად გვინდა ის „განათლება“, რომელსაც რუსეთი იძლევა? რუსეთის მთელი განათლება ეს ერთი დიდი ლაბორატორიაა მომავალ მოხელეთა დასამზადებლად. ჩვენ გვინდა სოდნა ტენიკური, სასარგებლო, შემომქმედი, ამისთვის კი ევროპა დაუფასებელია.

თვით ევროპის სხოვრება ერთნაირი ღრმად აღმზრდელი სკოლაა ქართველისათვის. ამას ისეც უნდა დაეძინოთ, რომ ქართველის აზროვნების თვისება და საზოგადოებრივი მიდრეკილება გაძილებით მეტს საზრდოს პოებს ევროპაში.

ეგების რუსეთის პოლიტიკური სხოვრება მიგვიზიდავს? ეგების აქ სოციალურ საქმიანობის ნიმუშებს გავეცნობით? ეს ხომ მთლათ მასხრობა იქნება. ბარბაროსული, დესპოტიური რუსეთი აბა სულის მეტს რას ასწავლის სხვას? რა აქვს მას პოლიტიკაში გარდა დაჩაგვრისა, დაწვისა და დარბევისა სხვა საშვალეა! ეს მუდმივი შიმშილობის, სიბნელის და მათრახის ქვეყანაა. მას შიშით შეჰყურებს დემოკრატიული ევროპა, არ მოგვედვას, არ წაგვლეკოსო. რა თავისუფლება უნდა გასწავლოს იმ სახელმწიფომ, რომელმაც ოდესღაც თავისუფლების მოყვარული კაზაკი გარდაქმნა ადამიანთა თავისებურ ჯიშათ. თუ რას წარმოადგენს ეს ჯიში ადამიანთა და რა სისასტიკით ედება ყოველ ხალხს მისი ამკლები თარეში, ეს ხომ ყოველ ჩვენგანს მოეხსენება.

ეგების რუსეთის კულტურული განვითარება გვიზიდავს? ვისაც რუსეთი შეუსწვლია ან და უნახავს, მთლად დასემული და გათახსირებული თუ არ არის, უსათუოდ აღიარებს, რომ ქართველი ერი, როგორც ესეთი, როგორც მასსა, გაძილებით მალლა სდგას თავის კულტურით, ვიდრე რუსეთის ერი. ქართველი სავესებით მზად არის განახორციელოს ნამდვილი დემოკრატიული სახელმწიფოებრივი საქმიანობა ევროპიული აზრით. მაშ რა გინდათ ამ რუსეთისაკენ? არავითარი ინტერესი ქართველ ერისა, არც ეკონომიური, არც კულტურული, მით უფრო პოლიტიკური არ მოითხოვს რუსეთთან ერთობას. პირიკით, რუსეთის ბატონობა მას სრესს ეკონომიურად, ხელს უშლის განვითარდეს კულტურულად, აბეჩავებს პოლიტიკურად. რუსის ბატონობა უსასტიკესი განსაღდელი ქართველი ერისთვის.

ჩვენ რუსეთთან გვაკავშირებს ის უხეში ძალა, რომელსაც რუსეთის დესპოტია ეწოდება. მაგრამ აქაც გული საგულეს გვაქვს. ქართველ ერს არა ერთი დესპოტია უნახავს და მათ დანგრევასაც მოეწწრო. სტიქიური

აუცილებლობით მიმდინარე ერთა განვითარება ამ საკაცობრიო მაჯლაჯუ-
 ნასაც მოუღებს ბოლოს, ეს ქვეყნიერების უანდარმის დაინგრევა, დაიშლება.
 მაშ ქართველო ერო, მოსწყდი ამ დესპოტს, მოსწყდი აზრით, მოსწყდი
 ყოველი კავშირით, იბრუნე პირი შენს მდიდარს ეროვნულ კულტურისკენ,
 გააპოხიერე ის მთელი კაცობრიობის საუკეთესო ნაწარმოებით და ისევე ამა-
 ლლდი, ამაღლდი როგორც შენს საკუთარ, ისე მთელ კაცობრიობის
 თვალში.

დღევანდელ ქართველს ორი გზა უდევს წინ: ერთია გზა დასემისა, გათახი-
 რებისა, სიკვდილისა, მეორეა გზა შემოქმედებისა, სიცოცხლისა, თავის-
 უფლებისა, დამოუკიდებლობისა.

ყოფილან ერები და გამქრალან. საქართველოს ბევრი ასეთი ერი ახს-
 ოგს.

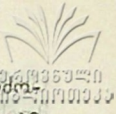
რა არის ერის სიკვდილი? ეს არაა ფიზიკური სიკვდილი, ე. ი. ერის შე-
 მადგენელ წევრთა ბუნებრივი გარდაცვლა. არა, ფიზიკური პიროვნება რჩე-
 ბა, ხოლო ის გვარდება, ის ჰკარგავს თავის საკუთარ სახეს და სხვა ერში
 ითქვიფება. ერის სიკვდილი არის საკუთარ ეროვნულ პიროვნების უარყოფ-
 ფა. ქართველ ერში, როგორც დამონებულში, დღეს ბევრია ისეთი ელემენ-
 ტები, რომელნიც მას დაღუპვისაკენ მიაქანებენ.

ბევრი მისი შვილი სხვა და სხვა სამოსელში გახვეული მის წინააღმდეგ
 მუშაობს, უმეტესობა ამ რისხვში, რასაკვირველია, გამორჩენისათვის, რო-
 გორც რუსის მოხელე, ხელს უწყობს თავის სამშობლო ერის შებორკვას და
 ამ ხელობით იკვებება! რა საზიზღრობაა! მაგრამ ქართველ ერს დღიდან
 რუსის შემოსვლისა ჩვენში ბრძოლა არ შეუწყვეტია. ჩუმი უკმაყოფილებით,
 სიტყვიერი პროტესტით, კერძო პირთა თავდადებით, მასიური აჯანყებით
 ქართველი ერი ებრძვის დამმონაგებელთ და ამით სდილობს აღადგინოს თა-
 ვისი პოლიტიკური პიროვნება.

ერი ბრძვის თავის პოლიტიკურ პიროვნების აღდგენისათვის და რამდენ-
 ნადაც ეს აღდგენა ხდება, რამდენადაც ქართველისთვის ირკვევა მისი ერო-
 ვნული პიროვნება, იმდენად ის უპირდაპირდება სხვა ერებს მასზე იერი-
 შით მოსულთ. მაგრამ დღემდის ქართველ ერს ვერ შეუქმნია მთლიანი
 ეროვნული პროგრამა და სისტემა ბრძოლისა.

ეროვნული სწავრება მეტად რთული მოვლენაა, ამიტომაც თვით ერო-
 ვნული საქმიანობაც მეტად რთულია, მოითხოვს დიდ წინდახედულობას,
 დიდ აწონ—დაწონას, ისე საქმის დაქერას, რომ სადღეისო ჩვენებითი გა-
 მარჯვებისათვის შორეული მერმისი არ იქმნს შელახული. თვით ბრძო-
 ლასაც მაშინ მიყვეართ მიზნისაკენ, როცა ის სისტემატიური, წინასწარ
 აწონ—დაწონილი და გაკვლეულია. ის გზა, რომელიც დღემდის აირჩიეს
 ჩვენი სწავრების არამკითხე ხელმძღვანელებმა, იყო გზა მორჩილებისა,
 გზა დათმობისა, გზა სულიერ მონობისა. ისტორიამ უარყო ეს გზა. ყო-
 ველ ქედის მოხრას, ყოველ მორჩილებას ახალი მოთხოვნა მოჰყვა, ქარ-
 თველი ერი თანდათან იმასაც კი ჰკარგავს, რაც წინედ მოუპოვებოდა. ჩვენს
 უარყოფით ამ გზას. ვინც ქართველ ერის თავისუფლებისათვის არ ზრუ-
 ნავს, ვინც მის დამოუკიდებლობის აღდგენისათვის არ იბრძვის, ის სამ-

შობლოს მოღალატეა. ბრძოლა ეროვნულ თვითარსებობისთვის, ბრძოლა საქართველოს პოლიტიკურ დამოუკიდებლობის აღდგენისათვის — აი დროშა ყველა ქართველისა, რომელიც სამშობლოს ემსახურება. ყოველი პოლიტიკური თუ საზოგადოებრივი საკითხი, რომელიც ჩვენ წინ წარმოუსდგება, მხოლოდ ერთი პრინციპით უნდა გადიქრას, პრინციპით ქართველი ერის სარგებლობისა. რაც მის არსებობას ხელს უწყობს, რაც მის აღდგენას აჩქარებს, ის კარგია, რაც ქართველი ერის ინტერესების წინააღმდეგაა, ის მავნეა. ესაა ჩვენი ძირითადი საზომი, როგორც ერთა შორის დამოკიდებულებაში, ისე საშინაო საქმიანობაში.

ქართველს, როგორც ყოველივე ერს, ჰყავს თავისი მეზობლები, არიან ერები, რომელთანაც მას ასეთი თუ ისეთი დამოკიდებულება აქვს. პოლიტიკური სიმჩატე, უკეთესად ვთქვათ, სიჩერჩეტე ბევრს ქართველს თვალს უბამს, აშინებს, საგნისთვის პირდაპირ ვერ შეუხედნია. მაშინ როდესაც სულ ბრმა თუ არაა ადამიანი, არ შეუძლია არ დაინახოს, რომ კაცობრიობაში სწარმოებს უსასტიკესი ბრძოლა ერთა შორის. ევროპის შესევავთა წყალობით თითქმის სულ გაქრა წითელ კანიანთა რასა ამერიკაში, ავსტრალიაში მოისპენ ადგილობრივი მცხოვრებნი, აფრიკის ვეფერთელა ქვეყანა ევროპელებმა დაინაწილეს, მხოლოდ აბაშეთი გადარჩა შემოსევას, ისიც იმიტომ რომ სასტიკათ დაამარცხა იტალია, ოთხას მილიონიანი ინდოეთს ფლობს ორმომამილიონიანი ინგლისი. ბრძოლა რასათა და ერთა არამც თუ არ შეწყვეტილა, დღითიდღე მწვავედება. ეს ბრძოლა ჩვენშიც არსებობს. და როცა ჩვენ რომელიმე ერს შეეგებებით, მასთან ჩვენი დამოკიდებულება მეტად ადვილი გამოსაკვლევი იქნება. თუ მეზობელ ერის და ქართველის ინტერესები ერთმანეთს ეთანხმებიან, თუ საქართველოს და ქართველ ერის აღორძინება მეზობლისთვის არამც თუ მავნე, სასარგებლოა, თუ ჩვენი ინტერესები პარალელურია და არა მოპირდაპირე, ასეთი ერი ჩვენი ბუნებრივი მოკავშირეა. ჩვენ არ ვეძებთ კავშირს იქ, სადაც ჩვენი მოპირდაპირეა. ვინც ჩვენ გვსპობს, იმას ვებრძვით, ვინც ჩვენ გვემეზობლება, იმას ვეძმობით. აი ჩვენი გზა მეზობლებთან დამოკიდებულებაში.

იგივე პრინციპი სრულიად საკმარისია საშინაო ცხოვრებაშიც. ჩვენ არა ვართ ბიოლოგიურ ქართველთა მოტრფილე. ჩვენ არ ვისავეთ ყოველ ქართველს, რომელმაც ქართული ენა ისიც ან ქართულ გვარს ატარებს. განა ერთი და ორია ჩვენში, რომელსაც ქართული ენა იმისთვის ამოუდგამს, რომ ქართველი ქირდოს, ლანძღოს ამსიროს ან და მიაწოდოს მას შხამი მისი მომწამვლელი? განა ერთი და ორი ქართველია, რომელსაც თავისი ნიჭი, თავისი გამჭრიახობა და სინამსხლე საქართველოს მტერთათვის შეუწირავს? არა, ჩვენ არ ვეტრფით ქართველს მხოლოდ იმისთვის რომ ის ქართველია. ავწონ-დავწონთ ყოველ ქართველის მოქმედებას, მის ეროვნულ მუშაობას. ქართველს სამშობლო ერის ორგულს, მის ინტერესთა წინააღმდეგ მომუშავეს, ვეძმობთ, ვებრძვით, ვსდევნით და, თუ საჭირო იქნება, კიდევ ვსპობთ.

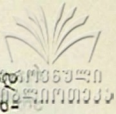
ქართველი ერი, როგორც ყოველი სხვა ერი, არაა სოციალურათ ერთი მთლიანი ერთეული. მასში წოდებრივი დანაწილება საგრძნობელია, კლასობრივიც თანდათან თავს იჩენს. ყოველი წოდება, რომელიც თავის სო-

სიალურ საქმიანობაში ქართველ ერის ინტერესების წინააღმდეგა, უნდა მოისპოს, მას უნდა ვებრძოლოთ, უნდა დავსცეთ ის. პირიქით, ჩვენ ვინ ვართ? ვიპავეთ წოდებას თუ კლასს შემომქმედს, რადგან მისი მოქმედება ეროვნული თვალსაზრისით დადებითია. ჩვენ გვყავს თავად—აზნაურობა, წვრილი მესაკუთრე (გლეხი სოფლად, ხელოსანი და წვრილი ვაჭარი ქალაქად), ინტელეგენტურ პროფესიის წარმომადგენელი და მუშა.

წარმოდგინეთ ოჯახი, რომელშიაც სამი ძმაა, ორი გულმოდგინე მშრომელი, ერთი კი სუსტი, სნეული. რა შედეგი მოსდევს ასეთ პირობებს? ორის შრომის ნაყოფს, შემოქმედებას მესამის უსაქმობა უკან სწევს, აქვეითებს და ამით ხელს უშლის მათ წინ წავიდნენ. ამას კიდევ გაუძლეობდით, ჩვენი მემამულენი მხოლოდ უსაქმობით რომ კმაყოფილდებოდნენ. უბედურებას ისაა, რომ ისინი საქმიანობენ და საქმიანობენ ისეთი უკუღმართი გზით, რომელიც ქართველ ერის არც ერთ მტერს არ შეუძლია. ჩვეულება გვაქვს, ვეძვრებით ერთს—ორს მემამულეს, რომლის მოქმედება მეტად წრეს გადასულა. ანობილი გიორგი ამილახვარი არსებითად ისევე მოქმედობს როგორც ჩვეულებრივ ყველა დიდი მემამულე. მის საქმიანობას მხოლოდ ერთი სახე აქვს—ის კრებს დალას. ისაა ძველი მონგოლი, უსზო ქვეყანაში შეჭრილი, უსზო მთავრობის მიერ ზურგ გამაგრებული. მას მუდამ მიაქვს ხალხიდან და არაფერს აბრუნებს, ისაა საეროვნო სიმდიდრის მფლანგველი. ფლანგავს ხალხის ნამაგარს დალის სახით აღებულს, მამულს დაგირავებით და შემდეგ აღებული ვალი მძიმე ტვირთად აწევს იმავე გლეხს და მასთან ერთად მთელ ქართველ ერს. ისაა საქართველოს ეკონომიური ამკლები. ისაა უპარაზიტესი პარაზიტთა შორის. დაუკვირდით ერთს მოვლენას საქართველოს სხოვრებაში. მემამულეს ჩარჩი მუდამ უკან დასდევს. სადაც მემამულე ძლიერია, სადაც გლეხი უფრო დაჩაგრულია, იქ ჩარჩობაც უმაღლეს წერტილამდე აღწევს. თვით ჩარჩებიც ბინადრობენ დიდი მემამულეების სიხე-კოშკებთან. ერთი სახის პარაზიტისმს თან დასდევს მეორე სახის პარაზიტისმსიც. თავად-აზნაურობა უარყოფითი ეკონომიურად, უარყოფითია ეროვნულადაც. ჩვეულებრივ, ყოველივე უბედურობას, რომელიც ქართველ ერს თავს დასტენია, გარეგანი მიზეზებით ვხსნით, მაშინ როდესაც უპირველეს ყოვლისა ეს მიზეზები ერის თვით შინაგან სხოვრებაში მოიპოვებიან. და მართლაც ქართველ ერის პოლიტიკურ თავისუფლების დაკარგვაში თავად-აზნაურობას უმთავრესი ადგილი ეჭირა. გამრავლებული იმდენად, რომ ქართველ ხალხს აღარ შეეძლო მისი რჩენა, ის ეძებდა ახალ ასპარეზს სათარეშოდ და სარბევად, თავის თავის გასამდიდრებლად. შიხ ქართველ ერს მან არაფერი დააკლო. ყილდა ქართველებს ტყვეებად, მუდამ ომებს მართავდა ერმანეთს შორის და იკლებდა მსხოვრებლებს და რაკი შიგნით ნასარსვი არ ეყო, გარედ დაეგეშა. და აი მან დაინახა რუსეთი. თავადი ამბობდა, რუსეთი დიდია, ომი ხშირი აქვს, მოდი, იმას მივეყდლოთ, ჩვენს კარგი მეომრები ვართ, ვითარეშოდ და გავმდიდრდით. და მართლაც სამშობლოს დასემისათვის ხელის შეწყობაში თავადი თავადს უსწრებს. საქართველოს პოლიტიკური არსებობა გახდა მსხვერპლი შინ დამშეულ ფეოდალთა გაუმაძღრობისა. ფეოდალობამ სამთხორრო ხელი გაუწოდა რუსის მთავრობას, გახდა მისი ყმა, წინ წამოუძღვა რუსის ჯარს და აიკლო თავისი სამშობლო; ის გახდა იარაღი

ქართველ ერის პოლიტიკური დამონებისა. და რამდენაჲს ის ეროვნულად უარყოფითი შეიქნა, იმდენად ზურგს უჩვენებს ქართულ კულტურას, იმდენად ივიწყებს ქართულ ენას, აბუჩად იგდებს ქართულ მოქმედებას. სამაგიეროდ, ჩაფრობს, ბოჭაულობს, მაზრის უფროსობს, გუბერნატორობს, აფისრობს, გენერლობს, კმაყოფილდება პირადათ და სრესს თავის ერს. ფეოდალობა ერთგული ფინიაა რუსის მთავრობისა. მან გაამტკიცა ეს ფინიაობა და ქართველ ერის ღალატი, ამ ერის ასი წლის მონობა რომ იდღესასწაულა. დღეს ქართველი ერის უბედურებისა, დღეს ჩვენ პოლიტიკურ დასემისა, ამ უდიდესი უბედურების მოგონების დღეს, რომა ყოველი ქართველი ძაძით უნდა შემოსილიყო, თავად-აზნაურობა დაგეშილი ძაღლებივით აედევნა რუსის მთავრობას და მასთან ერთად ნადიმები ნადიმებზე გამართა, რათა საჯაროდ, საქვეყნოდ გამოეცხადებია, მე მონაზარული ვარ, მე აღტაცებული ვარ, ქართველმა ერმა დამოუკიდებლობა რომ დაკარგა და უსხო ბარბაროსთა ბატონობის ხელში ჩავარდა. ამ სამარსხვინო საქციელისთვის მან საჩუქრად მიიღო მსირვედი ნასუფრალი, წლიურად ორმოცი ათასი მანეთი. სამაგიეროდ ყოველ წელიწადს უზიდავს ძღვენს რუსეთს ორმოცდაათი ვაყის სახით, რომელნიც ბავშვობიდანვე მომწყვდეულნი რუსის კორპუსებში სრულიად ეკარგებიან სამშობლოს. უბედურო საქართველოვ! როდის დაგიდგება ის დრო, რომ სხვა და სხვა დესპოტებს ადამიანის სახით ძღვენი არ უზიდავ? თავად-აზნაურობა უარყოფითია ეკონომიურად, გამზრწნელია სოციალურად, მოღალატეა ეროვნულად. ესაა ერთი დიდი ვეშაპი, რომელიც ქართველ ერს წინ გადალობებია და ეუბნება: ან მომსპე და თავს უშველე, ან დაიღუპეო! ქართველი ერი დიდი ტანჯვით, მაგრამ მასაც მოინელებს. არავინ იფიქროს, თითქო ჩვენთვის სასიამოვნო იყოს ასე დახასიათება ჩვენი ფეოდალობისა. სრულიადაც არა. მაგრამ ჩვენ ერთხელ და სამუდამოდ გადავწყვიტეთ საჯაროდ ვაღვიაროთ ყოველივე სენი ქართველი ერისა და შევებრძოლოთ მას. ოპერასია აუცილებელია, იმის იმედის გვაქვს, რომ ჩვენი ძვირფასი ავადმყოფი განკურნებული და გამაგრებული გამოვა ამ ბრძოლიდან. ამასთანავე შევნიშნავთ, რომ ჩვენ საერთოდ ვეხებით წოდებას და სრულიად არ უარყოფთ, პირიქით დიდად ვაფასებთ ამ წოდებიდან კერძო პირთა სამშობლოს წინაშე დიდ ღვაწლსა, არც მსყდელბაში გვყავს ის წვრილი აზნაურობა, რომელიც უკვე შეუდგა მამულის დაჟუშავებას, ვაჭრობას, ხელოსნობას და სხვაგვარ დადებით სოციალურ საქმიანობას.

რაც შეეხება ყოველივე საკუთრებას მოკლებულ მუშას, პროლეტარს, რომელიც მარტო დღიური ხელფასით სწოვრობს, ასეთ ადამიანთა რიგში ჩვენში მეტის მეტად მსირვედია. მაგრამ მიუხედავად ამისა მუშა ყოველგან მოითხოვს თავისადმი ყურადღებას, თავის ინტერესების დასვას. ჩვენ სრულიად უსაფუძვლოდ მიგვაჩნია ის თეორია, თითქო განგებას, ანუ როგორც ამბობენ, სწოვრების ობექტურს პირობებს მუშა კასობრიობის დასახსნელად აერჩიოს. ეს იგივე ძველ ებრაელთა შეხედულობაა. მათ ღრმად სწამდათ, თითქო ერთად ერთი ერი ღვთის მიერ საგანგებოდ არჩეული ყოფილიყოს ებრაელობა, თითქო ღმერთი მხოლოდ მას ესაუბრებოდეს, მას ისაუბრებდეს, მას უძღოდეს. პროლეტარებსაც შეუძლიათ ასე იფიქრონ, მაგრამ ეს მათი ფიქრი ისევე უსაფუძვლო ფიქრია, როგორც ებრაელებისა.

რადგან არც ერთი დარგი კაცობრიობის შემოქმედებისა, არც მატერიალური, არც გონებრივ სფეროში ასეთ პირველობას პროლეტარს არ უთმობდა. რაჟან საკვირველია, როგორც შემომქმედი, პროლეტარი დიდი მონაწილეა თანამედროვე სხვებისა, მაგრამ მისი პრეტენზიაც ამ მონაწილეობით განისაზღვრება. და რამდენადაც მსირელი არ უნდა იყოს პროლეტართა რიცხვი ჩვენში, ყოველი დემოკრატია მოვალეა იზრუნოს მის კეთილდღეობისათვის, მხარი დაუჭიროს მას ეკონომიურ მოთხოვნილებებში, მხოლოდ ისე რომ თვით წარმოება არ დაირღვეს და მსხვერპლად არ შეეწიროს წრეგადასულ მოთხოვნას. ამასთან თუ საერთოდ საქართველოს დამოუკიდებელი არსებობა სასარგებლოა მთელი მისი ეკონომიური საქმიანობისათვის, ის აუცილებლად სასარგებლოა მუშისთვისაც. თუ ეს დამოუკიდებლობა ხელს შეუწყობს ქართველი დემოკრატიის პოლიტიკურ და კულტურულ ამაღლებას, ისევე ხელს შეუწყობს ქართველი მუშის ამაღლებასაც. ქართველი მუშა არსებითად დანტერესებულია სამშობლოს თავისუფლებაში. და თუ დღეს მისი სახელით სხვები დასაინიან და ამპირებენ ქართველ ერს, თუ სხვები მის ზურგს ამოფარებულნი ქართველ ერს გაქრობას და მოსაპობას უშხადებენ, ეს მხოლოდ დრუებითია, რადგან მუშას, როგორც ისეთს, ჯერ არ ჰქონია ჩვენში საშვალეობა ამ დიდ საკითხს ჩაფიქრებოდა და ღრმა აწონდაწონის შემდეგ გადაწყვიტა.

დაგვრჩა დიდი უმრავლესობა, ესაა ქართველ ერის დემოკრატია: ხელოსანი, ვაჭარი, სოფლის წვრილი მესაკუთრე. მაგრამ ვიდრე მას შეეცნებოდეთ საჭიროა ვთქვათ ორიოდ სიტყვა შუა კლასზე, რომელსაც არ აქვს განსაზღვრული სახე და თავის არსებობაში შეიძლება მრავალგვარ მიდრეკილებას. ესაა ეგრედ წოდებული ინტელიგენცია.

ინტელიგენცია ნიშნავს გონებრივად გავარჯიშებულ ხალხს. შეცდომაა ვიფიქროთ, თითქო უმრავლესობა სწავლობდეს სოციალისტისთვის. არა, სწავლობენ ისე, როგორც ხელოსანი სწავლობს თავის ხელობას. რა ხელობაა ეს ხელობა, რომელსაც ინტელიგენცია ემსახურება? ამ მხრივ ინტელიგენცია მრავალ-ფეროვანია და ამისდა მიხედვით მისი მნიშვნელობაც სხვა და სხვა ნაირია. მაგრამ ჩვენ მაინც შეგვიძლია ამ ნასწავლ ხალხში გამოვჩინოთ უმრავლესობა, დიდი უმრავლესობა და მკაფიოდ დავხატოთ მისი საზოგადოებრივი ღირებულება. მოგახსენებათ, ნასწავლი ხალხი დასავლეთში ათასჯერ მეტია შედარებით, ვიდრე ჩვენში. მაგრამ აქ არავინ ყვირის ამ ხალხზე, და მოქალაქე მეჩქმე არავითარ უფლებას არ დაუთმობს და თავს უფრო დაბლა არ გძნობს რომელიმე ნასწავლთან შედარებით. პირიქით, აქ წინ სდგას ერის შემომქმედი ნაწილი. მოვიყვანთ ორიოდ სიტყვას ფრანგ ბუისისას ამერიკის შესახებ: „ატლანტის გაღმა თქვენ ვერ ჰპოვებთ ნასახსაც ჩვენში აღმოუფხვრელ სრუმორწმუნოებისა ხელით სამუშაოს წინააღმდეგ არავინ ფიქრობს, თითქო ის დამამპირებელი ან პატივამხდელი იყოს. პროფესორი, მოსამართლე თავის თავს გონებრივად უმაღლესად არ სთვლის განვითარებულ მუშასა და ქარგალზე. ბიუროში სამსახური კაი ხანია მისი საზოგადოებრივი ღირებულების მიხედვით დამკვიდრებულია და მაქსიმალურად მისი კვირეული ხელფასი უდრის 50-დან 75 ფრანკამდის, მაშინ როდესაც კალატოზი, ღურგალი იმავე დროს სამუშაოში იღებს 120 ფრანკს. ყოველი ამერიკელის წინ სდგას მშრომელი; ამერიკელი ადამიანს იმის მი-

ხედვით აფასებს, თუ რა შეუძლია მას შექმნას და გაასაღოს, ის უარყოფს იმ შეხედულებას, თითქო დიპლომა რამე განებრივ კეთილშობილებას იძლეოდეს“. სულ სხვაა ჩვენში. და აქ ინატება რუსეთის გამათახსირებელი გავლენა ჩვენ სხოვრებაზე. რუსეთი ცენტრალისტური მოხელეთა ქვეყანაა. მოხელე, ერის კაცი თუ სასულიერო განაგებს მთელ რუსეთს, ისაა მთელი ქვეყნის ბატონი. და ისტორიული კანონია, ყოველი ბატონი სდილობს ზნეობრივად დაამტკიცოს თავისი უპირატესობა. სწორედ ამ ნიადაგზე შეიქმნა ის გაზვიადებული წარმოდგენა ნასწავლ ხალხზე, რომელიც რუსეთმა სხვა უბედურობასთან ერთად უძღვნა საქართველოს. დროა ახლად ამ ნასწავლ ხალხს ეს ფარისევლური პირობადე და ჩაეყენოთ ის ნამდვილ კალაპოტში. ჩვენი ინტელიგენცია თავის უმრავლესობაში წარმოადგენს მომქმედ ან სათადარიგო ჯარს მოხელეთა. ხოლო მოხელე არის მთავრობის აგენტი, ე. ი. ის არის იარაღი ქართველი ერის დასემისა და განადგურებისა. მისი მანებლობა ამითაც არ განისაზღვრება. ის არის მორჩილების, ქედის მოხრის, ქვემძრომობის წარმომადგენელი. ეს მისთვის აუტილებლობაა. მაგრამ ის კი არ ამბობს, მე ვქვემძრომობ ჩემი პირადი სარგებლობისთვისო, არა, ის ხალხის წარმომადგენლობას ჩემულობს და ხალხს ეუბნება, მე შენთვის ვზრუნავ, ვქვემძრომობ შენი გულისთვისო, შენც ჩემთან იყავი, გვერდში ამომიდექი, ესაა შენი ხნის ერთად ერთი გზაო. სწორედ რომ დიდი უბედურობაა ეს მოვლენა ქართველი ერისთვის. მისი ნასწავლი ნაწილი ისეთი ბუნებისაა, რომ ვერ იკმაყოფილებს თავის ინტერესებს ქართველ ერის შინაგან სხოვრებაში და შხამად იქსევა თავის სამშობლოს არსებობისთვის. ჩვენ ნასწავლ ხალხს მეორე ნაკლი, ასე ვთქვათ, მემკვიდრეობითი ნაკლი აქვს. ის უმრავლესად თავად-აზნაურულია, ე. ი. ისეთი წრიდანაა, რომლის დამახასიათებელი თვისებაა უსაქმურობა, უილაჯობა და საზოგადოებრივი სიმჩატე. ასე რომ დიდი უმრავლესობა ჩვენი ნასწავლ ხალხისა სნეულია მემკვიდრეობით, ეროვნულ—უარყოფითია თავისი სოციალური საქმიანობით.

ამ გვარად ქართველ ერს მეორე დიდი საკითხი დაუყენა დღევანდელმა ინტელიგენციამ: იძულებული ვარ შენ წინააღმდეგ ვიმოქმედო, შევრყენა შენი ენა, შევრყენა შენი პოლიტიკური სოფლმხედველობა, შენი ზნე—ჩეულება, შენი კულტურა. გინდა გემსახურო? შესცვალე ის პირობები, რომელიც მაიძულებს ასე მოვიქსე, შექმენი შენი საკუთარი პოლიტიკური სხოვრება, შექმენი საკუთარი აღზრდის სისტემა, შეგუებული შენს კულტურასთან და ისტორიასთან და მეც შენთან ვიქნებო. დღევანდელი ნასწავლი ხალხი თავის უმრავლესობით ქართველ ერს უპირდაპირდება. საჭიროა შევიგნოთ ეს. საჭიროა ქართველი ერი ებრძოლოს მას, ვინც მის წინააღმდეგ მიდის. ბრძოლა მაშინაა ნაყოფიერი, ნამდვილი, როცა ის შემოქმედებითია, ე. ი. თქვენ ქმნით და ამით არღვევთ წინააღმდეგ მომართულ ძალას. შემოქმედება ქართველ ერისა უნდა გამოიხატოს საკუთარ დამოუკიდებელ სახელმწიფოს მოპოებაში. და რამდენადაც ქართველი ერი საკუთარ პოლიტიკურ სხოვრებას შექმნის, იმდენად მისი ნასწავლი შვილებიც მის ეროვნულ ფარგალში ჩადგებიან. დღეს მოპირდაპირნი და უარყოფნი ქართველი ერისა, მაშინ მისი ერთგული მოსამსახურენი იქნებიან. უმაღური ვიქნებით სავსებით ხელი ვკრათ ქართველ ნასწავლ ხალხს.

დღითი დღე ნასწავლთა რიცხვეში შედის დემოკრატიული ნაწილი. ბევრი აქედან ითქვიფება აზნაურულ — მოხელეურ ინტელიგენციაში, მაგრამ ბევრი ვერ შორდება თავის წარმომშობ ხალხს, ზიზლით შეიარაღებული მნაგვრელთა მიმართ ის ჩაგრულთა წრეში დგება და მასთან ერთად ეწევა მძიმე ეროვნულ საქმიანობას. ის ლიტერატორობს, მაგრამ ლიტერატორობა მისთვის არ არის ორპირიანობა, ის არაა ქართველ ერის მტერთა სამსახურში და ჩუმად ლექსებს კი არ სწერს, არა, მისთვის ლიტერატორობა უარყოფაა პირად ბედნიერებისა, ტანჯვა, ტანჯვა თავის სამშობლოსთვის. ის ჩარეულია ხალხის ეკონომიურ შემოქმედებაში და გადააქვს ხალხში სოდნა სამეურნეო, სამრეწველო, სავაჭრო, აწყობს კოოპერაციებს, სახალხო კრედიტს, იბრძვის ქართველ ერის პოლიტიკურ უფლებებისათვის, ის ხალხთან ერთად მუშაობს, ის არსებითად ეროვნულია. და თუ ჯერ — ჯერობით მისი ძალა და მნიშვნელობა სუსტია, თუ მასთან მისი პოლიტიკური შეგნება მოკლებულია ჯეროვან სიღრმავს, ეს აიხსნება იმით, რომ მას არ აქვს საკმარისი მომზადება შეგუებული ჩვენს ეროვნულ — ეკონომიურ და პოლიტიკურ სხოვრებასთან.

დავგრჩა ქართველი ერის დიდი უმრავლესობა, მთელი დემოკრატიული საქართველო. ესაა წვრილი მესაკუთრე სოფლად და ქალაქად სხვადასხვა სახით. მას ჩვენ ვუწოდებთ დამოუკიდებელ მწარმოებელს. დამოუკიდებელი მწარმოებელი ის ადამიანია, რომელიც თავს ისე იკვებავს, რომ არს ქირაობს დღიურ მუშას, არს თვითონ მიდის საქირაოდ. შეიძლება ის ძალიან ვერ გამდიდრდეს, მაგრამ მას ვერს იმას დასწამებთ — სხვისი შრომით მიღებდებო. ყოველი დემოკრატიის საფუძველი ყოველ ქვეყანაში, ყოველ ერში სწორედ ეს დამოუკიდებელი მწარმოებელია.

ჩვენ ვიძავთ წვრილ საკუთრებას სასოფლო მეურნეობაში, როგორც ერთად ერთს თანამედროვე წინსვლით სახეს ინტენსიურ მეურნეობისა და როგორც საფუძველს ჩვენი ერისა. ჩვენ არა ვართ კერძო საკუთრების ზეპირი მალმერთებელი. როგორც კერძო, ისე საზოგადო საკუთრება ისტორიული მოვლენაა და მას აქვს მხოლოდ შედარებითი ღირებულება. ჩვენ უნდა მივემხროთ იმ სახეს საკუთრებისას, რომელიც ახორციელებს მაქსიმუმს ეროვნულ შემოქმედებისას. იყო დრო, როცა საზოგადო საკუთრება არსებობდა. ეს იყო ის პირველყოფილი ხანა, რომელსაც ასე ზღაპრულად ასწერს ბევრი უსაქმო უტოპისტი და ამავე დროს ივიწყებს, რომ ეს იყო დრო უკიდურესი ბარბაროსობისა, როცა ადამიანი ადამიანზე ნადირობდა და მადიანად შეექცეოდა მის ხორცს. წვრილ კერძო საკუთრებას ჩვენ იმიტომ ვიძავთ რომ ის დღეს პოლიტიკურად ეთანაბრება არა დესპოტიას, არა ოლიგარხიას, არა სენტრალისტურ მანქანას, არამედ დემოკრატიას, რომელიც იძლევა მაქსიმუმს პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ შემოქმედებისას. ის პროგრესულია ეკონომიურადაც. წინასწარ ჩვენ აღვნიშნავთ ერთს მეტად საგულისხმიერო მოვლენას. ყველა დაწინაურებულ ქვეყნებში წვრილ საკუთრებათა რაოდენობა სასოფლო მეურნეობაში მრავლდება, ხოლო სხვილ საკუთრებათა სივრცე და რიცხვი მსირდება. რამდენად სოფლის მეურნეობა მაღალ საფეხურზე ადის, იმდენად დიდი მამულები ირღვევა და წვრილი საკუთრება იკიდებს ფეხს. მაშ აშკარაა, წვრილი საკუთრება მეურნეობაში პროგრესია. რატომაც, იკითხავთ თქვენ. ყოველი ფორმა

მეურნეობისა მაშინ სოცხლობს და წინ მიდის, როცა მას შეუძლია სავსებით ისარგებლოს მეცნიერებით. თუ თქვენი ეკონომიური საქმიანობა ვერ სარგებლობს საერთო ტექნიკური წინსვლით, ის ამით უკვე სასიკვდილო ბოძზეა გაკრული. მაგრამ ნურავინ იფიქრებს, თითქო წარმოებაში ადამიანის გრძობასაც არ ქონდეს მნიშვნელობა. რამდენადაც მუშა სიყვარულით ეპყრობა თავის საქმეს, იმდენადაც მისი შრომა ნაყოფიერია. ეს ორი ელემენტი ტექნიკა და მშრომელის სიყვარული საოპრად გარმონიულად ერთდება წვრილ სასოფლო მეურნეობაში.

მეურნეობა ყოველთვის დამყარებულია ადგილობრივ ჰაერის პირობებზე. აქ ადამიანის გავლენა განსაზღვრულია. აშკარაა, ვახს ვერ მოიყვან პოლუსზე. საქართველოს ბუნება შექმნილია მაღალ კულტურის მეურნეობისთვის. პური და სიმინდი თუ მოყავს ქართველს, ეს მხოლოდ იმას გვიჩვენებს, რომ ჩვენი მეურნეობა ჯერ კიდევ ჩამორჩენილია. ჩვენი მეტად ნაზი ბუნება საშვალებას გვაძლევს პურეულის მოყვანა დავუთმოდ სხვა ქვეყნებს, სადაც თვალუწვდენელი ეწრები სხვა კულტურისათვის უფარგისია. ჩვენ უნდა მოგვყავდეს ღვინო, ხილი, აბრეშუმი, ბამბა, თერმონია და სხვა მაღალ კულტურის ნაყოფი. ხოლო ზემოხსენებული კულტურა ისეთია, რომ აქ ადამიანის სიყვარულს, ადამიანის გარჯას, მის გულის ყურს მეტად დიდი მნიშვნელობა აქვს. ისარგებლეთ ყველა ტექნიკურ საშვალეებში და ზედ დაურთეთ ადამიანის შემოქმედებითი სული. აი სწორედ აქ მიიღებთ შრომის ნაყოფიერების მაქსიმუმს. და თუ წვრილ საკუთრებას მოუწყობთ შემძენ და გამსაღებელ ამხანაგობებს, სამეურნეო კრედიტს, თქვენ სრულიად უზრუნველყოფილი იქნებით.

პროგრესიული ეკონომიური მხრით, პროგრესულია ეროვნული მხრითაც. ერის ქონებრივი ამალგება ერთი ძირითადი საფუძველთაგანია მისი საერთო ამალგებისა. ამასთან ტერიტორიალური საკითხი ქართველ ერისთვის არის არსებობის საკითხი. ერთად-ერთი ელემენტი, რომელიც ამ ტერიტორიას მაგრად ჩასკიდებია, არის ქართველი წვრილი მესაკუთრე. სადაც ის ზის, იქ ქართველი ერი უზრუნველყოფილია. სადაც სხვილი მემამულე თარეუობს, იქაც თუ ვინმე მიდის, ეს წვრილი მესაკუთრეა. აქ აშკარაა, ვინ უნდა გაამხნეოთ, ვის უნდა მიეკედლოს ყოველი ქართველი, რომელსაც სურს თავის სამშობლოს, თავის ერს, ერს დემოკრატიულს ემსახუროს.

წვრილი საკუთრების ფორმა სასოფლო მეურნეობაში არამც თუ ხელს არ უშლის, არამედ პირდაპირ აუცილებლად თავის განვითარებისათვის მოითხოვს— ისეთი დარგი, რომელსაც საერთო მნიშვნელობა აქვს, საერთო საკუთრებად იქმნას აღიარებული, ასეთია ტყე, საბალახო, მიმოსვლის საშვალეება, საერთო მნიშვნელობის წარმოება, როგორც ელექტრონი და სხვა.

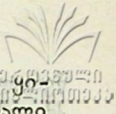
ხელოსნობა ქართველ ერში დასაბამიდანვე იყო განვითარებული. მართალია, მეცხრამეტე საუკუნე ჩვენი ხელოსნობისთვის მეტად უკუღმართი გამოდგა, მაგრამ მაინც ხალხი თან-და-თან ღონიერდება და ხელოსნობა ისევ ფეხზე დგება. აქვე შეენიშნავთ, რომ ის ვეშაპი, რომელსაც სამრეწველო კონსენტრაციის კანონს უწოდებენ და რომელიც ბევრ ჩვენ უსაქმურ ინტელიგენტისთვის სიმბოლოდ სარწმუნოებისა გარდაიქმნა, რომელსაც უნდა ჩაენთქა წვრილი წარმოება, ვეროპის ცხოვრებამ უარყო, ის მართალი არ გა-

მოდგა. მით უფრო არ აქვს და არც ექნება მას ადგილი ჩვენში, წერილ საკუთრების ქვეყანაში. პროგრესი ტენიკის ენაზე ნიშნავს მოსახლეობის მაგიერ მკვდარი ძალის გამოყენებას. რამდენად ადამიანის მაგიერ ჩვენმანქანას ვამუშავებთ, იმდენად წარმოება პროგრესიულია. წინეთ, როცა მანქანათა მამოძრავებელ ძალად მარტო ორთქლი იყო, ბუნებრივი იყო დიდი ქარხნების დაარსება, წარმოების ერთ ჰერის ქვეშ თავის მოყრა, რადგან ორთქლის ძალის სივრცეზე გადასემა არ შეიძლება. მაგრამ აი ვაჩნდა ელექტრონი, მასთან ერთად ტენიკამ ელექტრონის ძალის შესაძენად მდინარეთა ძალას გამოიყენა. ელექტრონის ენერჯის გადასემა შეგიძლიათ ძალიან შორს, მდინარე გაწვდით მუქთ ძალას. თუ საქართველოს მდინარენი ურგებნი არიან როგორც სანაოსნო ან სათევზაო საშვალეზანი, სამაგიეროთ ქვეყნიერებაზე არ მოიპოვება იმდენი ძალა „თეთრი ნახშირისა,“ როგორც მას ევროპაში უწოდებენ, რამდენიც ჩვენშია. საქმარისია ქართველმა ერმა გამოიყენოს სამი-ოთხი მდინარე, რომ ყოველ ოჯახს, ისე როგორც შვეიცარიაში, სახლში ჰქონდეს ელექტრონის ენერჯია, რამდენიც მას მოუწდება. მაშინ ხელოვნობას სულ სხვა ფორმას იღებს. მაშინ სახლში, ვთქვათ, აბრეშუმის და შალის დამუშავება ტენიკურადაც მაღალ წერტილზე სდგას და იმავე დროს ეროვნულ კულტურასაც ემსახურება და სრულიად არ მოითხოვს იმ გაპროლეტარებას, რომელსაც ჩვენში ასე ბევრი მოტრფიალე ყავს. ქართული ხელოვნობის გაძლიერება ნიშნავს ქართველი ერის, ქართველი დემოკრატიის გაღონიერებას, ზრუნვა მისთვის არის ზრუნვა სამშობლოს აყვავებისათვის. ხელოსანი შემომქმედია და როგორც ასეთი, ძვირფასი წვევრია იმ ქართული დემოკრატიისა, რომელიც ისავს, ანვითარებს ქართულ საქმიანობას, იბრძვის ქართველი ერისთვის და ქმნის მის მომავლს. ხელოსანი ქალაქადაც არის და სოფელადაც.

შევეხოთ საკუთრივ ქალაქს. ჩვენი ქალაქები ჯერ—ჯერობით სავაჭრო ცენტრებს წარმოადგენენ. ისტორიულმა ბედმა ჩვენში ვაჭრობა სხვა ერთა ხელში ჩააგდო და ამით ქართველი ერი დიდ ხიფათში ჩააყენა. ჩვენთვის დღეს სხადზედ—უსხადესია, როცა ქართველ ერის პოლიტიკურ დამოუკიდებლობას განსაძდელის დღე დადგა, საქართველოს ქალაქები ქართველთა ხელში რომ ყოფილიყო და არა უცხო ერთა, რომელნიც არამც თუ არ სძილობდენ თავხედ ფეოდალობის ალაგმვას, არამედ ხელს უწყობდენ საქართველოს დასემას, ჩვენი დღევანდელი მდგომარეობა ისეთი არ იქნებოდა. ეს კარგად ესმოდა დიდებულ პოლიტიკოსს სოლომონ ლეონიძეს, რომელიც იზიდავდა იმერეთიდან ხელოსნებს თბილისისაკენ და სძილობდა დედა-ქალაქში ქართველ ვაჭრების და ხელოსნების გამრავლება—გაძლიერებას. ეს საკითხი დღესაც ვერაა გადაჭრილი. ჩვენთვის ნათელია თუ ქართველი ერი ქალაქში ვერ გამავრდა, ის მოსპობილია, ის მუდამ სხვისი მონა და მოსამსახურე უნდა იყოს, ის უნდა იყოს მონა პოლიტიკური, მონა ეკონომიური, მონა კულტურული. ბევრი უმეძარი გაიძახის, თითქმის ქართული კულტურა მეტად სუსტი იყოს. ეს საზიზღარი ტყუილია. ქართველი მშვენიერი მეურნე და მოსაქმეა, ხშირად მისი ნახელავი დაწინაურებულ ქვეყნების ნაწარმოებსაც არ ჩამოუვარდება. მაგრამ მისი უბედურება ისაა, რომ ქართველი უმთავრესად მწარმოებელია, მწარმოებელი კი დღევანდელ პირობებში გამსაღებლის მონაა. შუამავალი მწარმოებელ-

სა და მომხმარებელს შორის ბატონობს ორივეზე. ყვლეფს პირველს ყველადის დროს, ყვლეფს მეორეს გაყიდვის დროს. და სწორედ ეს შუამავალი უსხოა ჩვენში. ის მდიდრდება, მაგრად იკიდებს ფეხს ქალაქადგილს, ამითა არ კმაყოფილდება, სოფლადაც გადადის და ხელში იკიდებს ქართველების მამულებს. ის გაბატონებული ქალაქად, სდილობს გაბატონდეს სოფლად. ვაღონიერებული პიროვნულად ღონიერდება სოციალურად და მოქმედებს ქართველი ერის არსებობის წინააღმდეგ. რასაკვირველია, უპირველესი ჩვენი სდაა სრულიად მოვსპოთ შუამავალი, რისთვისაც ვაარსებთ გამსაღებელ ამხანაგობებს, მომხმარებელ კოოპერაციებს, მაგრამ ჩვენ იმავე დროს უნდა გვახსოვდეს, რომ ვაქრის საზოგადოებრივი ფუნქცია ვჯერ კიდევ დიდ სიბოძხლის ძალას შეიცავს. ამ შემთხვევაში მთელი ჩვენი ყურადღება ქართველ ვაქრისკენ უნდა იყოს, მით უმეტეს როცა ის წვრილი ვაქარია. მას უნდა შეუწყოთ ხელი, მოუწყოთ კრედიტი, მოუწყოთ საქონლის საზოგადო საწყობი. ქართველი წვრილი ვაქარი დემოკრატია და ქართველ ხელოვანთან ერთად ძლიერი ეროვნული ელემენტია ქალაქად. ქალაქად ქართველობის გაძლიერება არა მარტო ეკონომიური საკითხია. ქალაქად ქართველების გაძლიერება ნიშნავს ჩვენს ყოველმხრივ გაძლიერებას. აქ თავს იყრიან კონებრივი კულტურის წარმომადგენენი. აქაა მწერალი, მგოსანი, პუბლიცისტი, მხატვარი, არტისტი, მწიგნობარი, მეცნიერი, პოლიტიკოსი. აქაა აზრთა დუღილი და შეჯახება. აქ გვესაქიროება ჩვენ ის სოციალური არე, რომელიც ინდივიდუალურ შემოქმედებას ასაზრდოებს და ისტორიულ ეროვნულ ფარგალში ამუშავებს. ამიტომაც ქალაქი ის სიხეა, ურთმლისოდაც ქართველ ერს წინსვლა არ შეეძლება. ეს დიდი ხანია იგრძნო ქართველმა ერმა. ამ გრძნობას სოლომონ ლეონიძე განსაზღვრულ პოლიტიკურ გამოხატვას აძლევს. ასი წლის განმავლობაში ქართველი ერი უკვე პოლიტიკურად დამონებული, მიუხედავად აუტანელ პირობებისა, განაგრძნობს ლეონიძის გზას. საქართველოს ქალაქები თანდათან ქართულ სახეს იღებს. საჭიროა ამ მიღრეკილებას მიეცეს სისტემა, ის გაძლიერდეს. ქართველი დემოკრატია ძლიერი სოფლად და ქალაქად, შრომა სისტემატიური და აწონ-დაწონილი — აი რა უნდა გვაფიქრებდეს ჩვენ.

ამგვარად ჩვენ გავითვალისწინეთ ჩვენი ერის შინაგანი შემადგენლობა, გავითვალისწინეთ ქართველ ერის სხვადასხვა წოდებათა ეროვნული ღირებულობა. საკაპობრიო ისტორიას თვალი რომ გადავაველოთ, დავინახავთ, რომ ერი შიგნით წოდებებად გინდ კლასებად დაყოფილი ერთსულოვნურ იქსევა გარეშე მტრის მოგერებაში. როცა სამშობლოს განსაძღელი მოელის, მაშინ თავადი, გლეხი, მუშა-ყველა ერთდება და საერთო ძალით იძავს სამშობლოს. როცა გერმანია საფრანგეთს დაესა, მას წინ დაუხვდა არა ფრანგთა წოდებანი, არამედ მთელი საფრანგეთი; ასევე დაუპირდაპირ-და უნგრეთი ავსტრიას. ასეა ყოველგან, ესაა ისტორიის საზოგადო კანონი. მაგრამ საუბედუროდ ამ კანონს მხოლოდ ჩვენში არ აქვს გასავალი. შავი რაზმი, რომელიც ქართლის თავად-აზნაურობამ შექმნა და რომელსაც საქართველოს დანარჩენი თავად-აზნაურობამ შურის თვალით უსქეროდენ, ეს შავი წეტრილია ჩვენ ეროვნულ სხოველებაში. წოდება, რომელიც წლითი წლობამდე, შეიძლება, საუკუნოებითაც სამშობლოს წინააღმდეგ მოქმედებს, ვერც დღეს მოიშლის თავის ღუხჭირ გზას. ქართველ ერის უმრავლესობა

წერილი მესაკუთრე, დემოკრატია, აი ვინაა დღეს ქართველ ერის შემოქმედების და წინმსვლელობის მატარებელი. ამ დემოკრატიის გამაგრება ეკონომიურად, გაძლიერება იდეურად — აი რაა ჩვენი მიზანი. ეგ მიზანი სრულიად ეთანაბრება ჩვენს ეროვნულ იდეალს, რომელსაც ჰქმნის მხოლოდ კლასი შემომქმედი. ეროვნულ თვითარსებობის და ხალხის, დემოკრატიის ინტერესების დასვა აი რაა ჩვენ დროშაზე დაწერილი.

მიზნის მიხედვით ჩვენ თვალწინ იხატება მთელი სისტემა საშვალებათა, რომელთა შემწევობით დემოკრატიული საქართველო მიაღწევს თავის დამოუკიდებლობას. ამ საშვალებათა შესახებ ჩვენ შემდეგში გვექნება ლაპარაკი. მხოლოდ ერთს შევნიშნავთ აქვე. არც ერთს ერს არ შეუძლია არც განთავისუფლება, არც თავის დასვა, თუ ის მხად არ არის იარაღით ხელში აღდგეს, როგორც მტრის უღელის მოსაშორებლად სე თავის პიროვნების დასაცველად. მეორე, ქართველი ერი ისტორიულად იგერიებს მაზე მოსულ მტერთ. მისი ეროვნული ბრძოლა მხოლოდ თავის დასვაა. ეროვნულ თავისუფლებისათვის ბრძოლა ყოფილა და იქნება მუდამ უმშვენიერესი ფურსელი კაცობრიობის ისტორიისა. ჩვენ ვეშალებითთ ამ საერთო მოქმედებისათვის სამშობლოს დასაცველად. ამავე დროს ვიმუშავებთ მთელ სისტემას, რათა შევკავშიროთ შემომქმედი საქართველო.

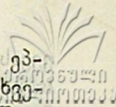
შემომქმედი საპარტიველო, პარტიველი დემოკრატიული ეროვნულ განთავისუფლების გზაზე მოგზავნა, ეროვნულ დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლი — აი ვის მივპარტავთ ჩვენ.

დამოუკიდებელი, დემოკრატიული საპარტიველო, საპარტიველო დემოკრატიული რესპუბლიკა — აი ჩვენი მიზანი.

პარტიველი ერი და საპარტიველოს ტერიტორია.

ჩვენ ზევით გამოვარკვეით ჩვენი ძირითადი აზრი. ესაა ქართველი ერის განთავისუფლება, დამოუკიდებელ საქართველოს აღდგენა. ეს რთული საკითხი თავისთავად ნაწილდება მრავალ საკითხად, რომელთაც ჩვენ ცალცალკე განვიხილავთ. ჩვენი აზრით, ქართველი ერის არსებობა პირდაპირ შეკავშირებულია ქართველ ერის სახელმწიფო ერად გადაქცევასთან. აღადგენს საქართველო თავის საკუთარ სახელმწიფოს, ესე იგი მოიპოვებს ის სახელმწიფოებრივ დამოუკიდებლობას, — ქართველ ერის განვითარება და წინსვლა უზრუნველყოფილია. თუ ვერ აღადგენს, ის აუცილებლივ გადაშენდება, დაირღვევა და გაქრება, ხოლო ტერიტორია ამ შემთხვევაში არის ძირითადი საფუძველი. გამოასალეთ ქართველ ერს საქართველოს ტერიტორია — ის უკვე მოსპობილია. შეიძლება, თქვენ მიპასუხოთ, აი არსებობენ უტერიტორიო ერები და დასახელოთ ებრაელები და სომხები. მართალია, ეს ერები არსებობენ, მაგრამ ვაი ასეთ არსებობას. გაანეულნი მთელ დედამიწის ზურგზე, ისინი ყოველგან უტხონი არიან და ვერსად თავისი ეროვნული შემოქმედება ვერ გაუშლიათ. მასთან თუ მათ დღემდისაც მიაღწიეს, ეს იმტიომ რომ ისტორიულ მსვლელობაში

ისინი ისეთ პირობებში მოხვდნენ, რომ ყოველი ხალხი მათ მტრულად ეპყრობოდა, ყოველ ხალხს ისინი ეჯავრებოდა. სიძულვილი კი ამ შემთხვევაში იყო საოცარი ჯავშანი, რომელიც ამ ერებს ისავდა სხვა ერთა შორის არევისაგან. მაგრამ რამდენადაც სხვა ერები მათ ურიგდებნენ, რამდენადაც ისპობა მათდამი სიძულვილი და ისინი სრულ მოქალაქობრივ თავისუფლებას იძენენ და ადგილობრივ მსხვრებთ უფლება-მოვალეობით უსწორდებიან, იმდენად ისინიც ერევიან ამ ერებში, ზოგი სულ კარგავს თავის ეროვნულ სახეს და სავსებით უერთდება უცხო ერს, ზოგს კი რჩება მხოლოდ სარწმუნოებრივი თავისებულობა. აბა, გამოიხანით შვეიცარიანში, გინდ ინგლისში, ამერიკაში, ვინაა ებრაელი და ვინ არა. ამასთან ისიც უნდა გვახსოვდეს, რომ თუ ებრაელებს დღემდისაც ასე თუ ისე დაუპავთ თავისი სახე, მათ მეტად დიდი ეროვნული კულტურა აქვთ, კულტურა სარწმუნოებრივი დულაბით შედუღებული და ათასი, ორი ათასი წლის წინედ გამაგრებული თანამედროვე ერების ასპარეზზე გამოსვლამდის. საგულისხმებია ჩვენთვის სწორედ ისაა, რომ ებრაელთა ერის ის ნაწილი, რომელმაც მიზნად დაისახა ალაღინოს კავშირი ძველ ებრაელურ ენასა და კულტურასთან, ალაღინოს ებრაელთა ერი, დარწმუნდა, რომ ეს შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, თუ ებრაელობა დაუბრუნდება იმ ტერიტორიას, სადაც შეიქმნა მისი ისტორია, აქედან პოლიტიკური მიმართულება, რომელსაც ჰქვია სახელად სიონიზმი. დიდი ხანი არაა, რაც სიონიზმი დიბადა, მაგრამ უკვე ნაყოფი მოიტანა. ებრაელებმა შექმნეს ეროვნული ფონდი, დაარსეს ბანკები და შეუდგნენ პალესტინაში მამულების შექმნას. მოაწყვეს უკვე იქ ორას ათასამდე ებრაელი, გახსნეს დაბალი საზოგადო და სამრეწველო სასწავლებლები, დაარსეს გიმნაზია, ამ მოკლე დროში გახსნიან პოლიტექნიკუმს. და ყველა ამ სასწავლებელში სწავლება იქნება ძველ ებრაულ ენის შემწეობით. ებრაელობა, როგორც გაფანტული ერი, ინთქება სხვა ერებში; ებრაელობა, როგორც ერი, მოსხლდება თავის ისტორიულ ტერიტორიაზე დაბრუნებული.

თუ ის ერიც კი, რომელიც ორი ათას წელზე მეტია, გაფანტულა დედამიწის ზურგზე, თავის ეროვნულ საკითხის გადაწყვეტას ჰპოებს საკუთარ ისტორიულ ტერიტორიის დაბრუნებაში, რაღა გვეთქმის ჩვენ—ერს, რომელიც ჯერ კიდევ თითქმის სრულიად მიწადმომქმედია, რომელსაც აქვს განსაზღვრული ტერიტორია? ქართველი ერი და საქართველოს ტერიტორია ურთიერთისაგან განუყრელია.

ქართველ ერს ბევრი იერიში აუტანია, მაგრამ ისეთს, როგორც მახე რუსმა მიიუტანა, არას დროს არ მოსწრებია. რუსის მთავრობა კარგად ხედავდა, რომ სახელმწიფოებრივობა ქართველ ერში ძლიერია, რომ ის ასე ადვილად არ დასთმობს და არ მოინდომებს თავის პიროვნებაზე ხელი აიღოს. ამიტომ მან პირველ დღიდანვე იერიში მოიტანა ჩვენი ეროვნული არსებობის საფუძველზე. ჯერ კიდევ კარგად შემოსულიც არ იყო, რომ შემოგვისია გერმანელი გადმოსახლებულნი, ჩამოართვა ქართველებს მამულები და დაურიგა მათ იმდენი, რომ გერმანელი დღესაც დიდი მემამულეა. ზედ მოაყოლა რუსის ახალშენები. და აქიდან იწყება სახელმწიფოებრივი სისტემატიური ბრძოლა ქართველთა წინააღმდეგ მიწა-წყლის ნიადაგზე. ჩვენ აქ ვერ შეუდგებით მთელი ამ სისტემის გამორკ-

ვევას. უმძლავრესი საშვალეობა ქართველ ერის ქონებრივ დასემისა იყო საქართველოს მიწა-წყლის სადავოდ გამოცხადება. ეს დავა, როგორც მოგეხსენებათ, ჯერაც არ დასრულებულა და როგორ აჩანაგებს და ღუპავს ის ქართველობას, ამასაც ვინც ბრმა არ არის, კარგად უნდა ხედავდეს. მეორე საშვალეობა იყო ქართველობის სამშობლოდან ძალით არეკა. ეს ბარბაროსული საშვალეობა მარტო რუსის მთავრობას შეეძლო ეხმარა. და მართლაც მან გარეკა ყირიმის კუნძულიდან თათრობა, გარეკა შვიდასი თასი ჩერქეზი ჩრდილო კავკასიიდან, გარეკა ნახევარი მილიონზე მეტი მაჰმადიანი ქართველობა მესხეთიდან და მათ ადგილზე დასახლა სომხობა, რომელმაც ასეთი დიდი როლი ითამაშა საქართველოს პოლიტიკურ დაქვემდებარებაში. მესამე დიდი საშვალეობა არის სისტემატიური გადმოსახლება და ამ საშვალეობის ორგანიზატორი შექმნა, როგორც არის გადმოსახლების კომისია, სახელმწიფო სათავად-აზნაურთა და საგლეხო ბანკები. აქ თქვენ ერთი მხრით ხედავთ მწყობრ სახელმწიფოებრივ სისტემას, მიმართულს ქართველ ერის ტერიტორიის წინააღმდეგ, მეორე მხრით კი ერს უფლება აყრილს, დევნილს, დამონებულს. საქართველოს ტერიტორიას სხვა მტრებიც უხვად ყავს. განსაკუთრებულ როლს ამ შემთხვევაში თამაშობს სომხობა. იმ ერთა შორის, რომლებთან ქართველობას რაიმე დამოკიდებულება აქვს, სომეხი ყველაზე უფრო მალა უნდა დავაყენოთ პრაქტიკული საქმიანობის ნიჭით, როგორც კერძო, ისე ეროვნულ საქმეშიაც. სომეხი სოტას ლაპარაკობს და ბევრს აკეთებს. დიდი ხნის ვაჭრულმა ვარჯიშობამ ის ბუნებრივ დიპლომატად გახადა, რომელსაც, ტალიერანის დახასიათებით, ენა იმისთვის აქვს, რომ თავისი აზრები დამალოს. და აი ეკონომიურად გაღონიერებული სომეხი საკუთარი ეროვნული სარწმუნოებით, რომლის ორგანიზაცია წარმოადგენს ერთნაირ ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ წყობილებას, საკუთარი ეროვნული სკოლით და სხვა ეროვნული მოწყობილებით, ძლიერი ეროვნული შეგნებით, თავისუფალი უსაქმურ წოდებისაგან, რაც დრო მიდის, იმდენად აძლიერებს თავის ეროვნულ საქმიანობას. განსაკუთრებით ის სდილობს ქართველთა ნაპარტახებზე მაგრად მოიკიდოს ფეხი და კიდევ საგრძნობელად აღწევს მიზანს. ბორჩალოს მაზრის, თბილისის მაზრის და სხვა ადგილების ლატიფუნდიები ერთი მეორეზე სომეხთა ხელში გადადის. და ეს გადასვლა არ არის უბრალო ყიდვა-გაყიდვის საქმე. სომეხს მესაკუთრეს თან მისდევს სომეხი მუშა, სომეხი გლეხი და ამ გვარად პროცესი ეროვნულ ექსპროპრიაციად იქცევა. მყვირალა ქართველთა არ უყვართ ასეთ საკითხების შესახებ ლაპარაკი, მაგრამ ენლა მაინც დროა ამ მყვირალა უსაქმურთ ბურთი პირში ჩავსხარათ და საქმეს პირდაპირ შევხედოთ. ასე საქართველოს ტერიტორიას მოადგა ყოველ მხრივ სხვადასხვა ხალხი და ლამობს ის ხელში ჩაიგდოს, ქართველობა გააბოგანოს და ამით სულ ალგავოს დედამიწის ზურგიდან. ქართველმა ერმა უნდა დაიძვას თავისი თავი, მან უნდა იბრძოდოს თავისი მიწა-წყლისათვის, როგორც უბრძოლია დასაბამიდანვე. და აი ის აცხადებს: **საქართველომ ტერიტორიის ქართველ ერს.**

ესა პრინციპი, რომელიც მას ხელმძღვანელობას გაუწევს გარეშე ძალითა წინააღმდეგ, ესა პრინციპი, რომელიც მას გზას გაუკვლევს შინაურ საქმიანობაშიც. რა საკვირველია, ერთად ერთი საშვალეობა ნამდვილი, უტყუ-

არი, რომ ქართველმა ერმა თავისი მიწა-წყალი შეინარჩუნოს, არის საქართველოს სახელმწიფოებრივი აღდგენა. ტერიტორიას ფლობს ის, ვინც სუვერენია ამ ტერიტორიაზე, ვისაც შეუძლია განსაზღვრულ სახელმწიფოებრივი საქმიანობით მოსული მოიგეოს და შინა მსხოვერებთა ურთიერთობა მოაწესრიგოს. თუ ქართველ ერს ეს სუვერენობა დროებით წაერთვა, მან უნდა დაიბრუნოს წართმეული და თავის სახლში სხვას ხელი არ აფათურებოს. დაკარგულის დაბრუნება მოითხოვს სისტემატიურ ბრძოლას. ეს ბრძოლა იქნება საერთო პოლიტიკური ხასიათის. მაგრამ თუ ერთი მხრით ჩვენ ვებრძვიტ ყოველივე გარეშე ძალას და ვიცავთ სამშობლო მიწა-წყალს, მეორე მხრით ჩვენ მოვალე ვართ შინა მთავრების მოვიხედოთ. ჩვენ ვიცავთ კერძო საკუთრებას. მაგრამ ეს სრულიად არ ნიშნავს, რომ კერძო საკუთრებას არავითარი საზღვარი არ ჰქონდეს. ყოველი საზოგადოებრივი დაწესებულება განისაზღვრება მისი სარგებლობით საერთო ერთეულის წინაშე. კერძო საკუთრებასაც იმდენად ვიცავთ, რამდენადაც ის ხელს უწყობს ქართველი ერის ეკონომიურ-სოციალურ და პოლიტიკურ აღდგენას. თქვენ რომ მესაკუთრე ხართ, ეს კი არ ნიშნავს, რომ თქვენ მხოლოდ უფლება გქონდეთ და არავითარი მოვალეობა, ეს კი არ ნიშნავს, რომ თქვენ თქვენი საკუთრება, როგორც გნებავდეთ, ისე მოიხმართ, ერთ ღამეს გაფლანგოთ, ან რუსის საგლეხო ბანკს მიჰყიდოთ და ამით ხელი მოუშართოთ ჩვენში რუსთა ჩამოთესვლას და ქართველთა შევიწროებას, ეს არც იმას ნიშნავს, რომ თქვენ უფლება გქონდეთ, ისეთი საქმიანობა გააჩალოთ, რომელიც ხალხს პოლიტიკურად და სოციალურად აძაბუნებდეს და აჩაჩანკებდეს. არა, კერძო საკუთრება მარტო უფლება კი არაა, ის მოვალეობაც არის, მას თან ახლავს განსაზღვრული მოვალეობა, მოვალეობა იმ ერის წინაშე, რომლის საუკუნოებითი ბრძოლის შედეგია ის სიკეთე, რომელიც თქვენ ხელთაა. კერძო პირი ფლობს იმდენად, რამდენადაც ეს მფლობელობა თვით ერისთვის, მისი კეთილდღეობისთვის სასარგებლოა. კერძო პირი კარგავს უფლებას იყოს მესაკუთრე, რამდენადაც ეს მისი უფლება ქართველ ერის, მისი უმრავლესობის არსებობის წინააღმდეგაა მიმართული. ქართველი ერი თუ ჰკარგავს მამულს, გარდა იმისა, რომელსაც რუსის მთავრობა ძალით დაეპატრონა, ჰკარგავს თავად-აზნაურობის წყალობით; თუ ქართველი ერი ინარჩუნებს მიწა-წყალს — მშრომელი წვრილი მესაკუთრის წყალობით. თუ ქართველი ერი აუმაჯობებს თავის კულტურას, თუ ის ქმნის მეურნეობის ახალ დარგებს და განვითარების გზაზე მიდის, ეს მხოლოდ წვრილი მესაკუთრის წყალობით. აქედან აშკარაა, თუ გსურთ ქართველი ერი წელში გაიშართოს, უნდა დასცეთ თავად-აზნაურობა და ძალა გადასცეთ წვრილ მესაკუთრეს. მართლაც და, საქართველოში ას მსხოვერებზე 87 გლეხია, 9 თავად-აზნაურია. სხარაშიც დაახლოებით 6 იქნება ისეთი წვრილი მესაკუთრე, რომელიც თუმცა კიდევ არ განთავისუფლებულა სავსებით ძველებურ კუდაბზიკობისაგან, მაგრამ უკვე ჩაება მამულის დამუშავებაში და ამგვარად ერის შემომქმედი ელემენტია. დაგვრჩა ასზე სამი კაცი. აი ამ რაოდენობით უმნიშვნელო რიცხვს უტირავს უმთავრესი ნაწილი საქართველოს მიწა-წყლისა. მთელი ბორჩალოს მაზრა სულ ოთხი გვარის ხელში იყო; თითქმის მთელი სამეგრელო სამეგრელოს მთავრის შვილს ეკუთ-

ვნის და როდის გაგვიყიდის, არ ვიცი. და განა ვინმეს შეუძლია შენგორდნა რაიმე ზომის წინაშე, რომ ეს მპირედი ნაწილი, რომელიც ფლანგავს ქართველ ერის ტერიტორიას, რომელიც უფსკრულისკენ მიგვაქანებს, მოსაობილ იქმნას?

მაგრამ ვთქვათ, მემამულეთ ჩამოართვით მიწა—წყალი. როგორ უნდა მოიხმაროთ? აქ წინ დაგზნდებათ სხვა და სხვა რეპეტი. ერთი გეტყვის: „მუნიციპალიზაცია საკუთრებისა ეს ერთად-ერთი ფორმაა, რომლის მომხრედ ჩვენ (იგულისხმეთ რუსის სოპ.—დემ.) შეგვიძლია გამოვიდეთ კაპიტალისტურ ხანაში.“ ახლა მას მეორე წამოედავება და კიდევ უფრო ბუნდოვან და ზღაპრულ გეგმას მოგცემთ: ჩვენ უსათუოდ სოციალიზაცია გვსურსო. სამწუხაროდ, ადგილი ნებას არ გვაძლევს ეს ორი ბუნდოვანობა შესაფერად დავაფასოთ. მხოლოდ აღენიშნავთ, რომ არც ეკონომიური, არც სოციალური, არც ტექნიური მდგომარეობა დღევანდელ მიწადმოქმედებისა, მით უფრო ხალხის სულიერი განწყობილება არ ეგუება ამ გეგმებს. ჩვენ არც კი აღენიშნავდით მათ, ვინ იცის, სხოვრებაში რამდენი უსაფუძვლო ოცნება იბადება და ქრება. მაგრამ საქმე ისაა, რომ ზოგიერთი ჯგუფები თითქო სდილობენ ეს ზღაპრები პრაქტიკულ პოლიტიკის საფუძვლად გახადონ და ამით ხალხს გზა-კვალს უბნევენ. ამ ზღაპრებმა უკვე საკმარისი ვნება მოუტანეს ქართველ ხალხს. მაშინ როდესაც ყოველი გლეხი სულ სხვა დევიზით გამოდის. ის ამბობს: მშრომელს თავისი შრომის იარაღი. მიწა ხომ საფუძველია მისი შრომის. მაშ ყოველ მიწადმოქმედს იმდენი მამული, რამდენსაც გაწვედება მისი საქმიანობა—აი ჩვენი მისწრაფება. ამ გვარად ჩვენი მიზანია დიდ მემამულეთა ექსპროპრიაცია. რა საკვირველია, პირდაპირი გზა ამ მიზნისაკენ არის რევოლუციონური გამოსვლა. ამ გამოსვლისათვის ჩვენ მუდამ მზადებაში უნდა ვიყვეთ და იმავე დროს უნდა გვახსოვდეს, რომ აჯანყება ყოველთვის მხოლოდ დაგვირგვინებაა იმ პროცესისა, რომელიც სხოვრებაში მოქმედობს და ვითარდება. ბრძოლა გლეხისა ბატონის წინააღმდეგ ისევე ხანგრძლივია, როგორც თვით ფეოდალობის არსებობა. მაგრამ დღეს ამ ბრძოლას უფრო მკაცრი ხასიათი აქვს. რამდენად დემოკრატია წელში იმართება, რამდენად ის შეგნებულნი ხდება, იმდენად მისთვის აუტანელია მუდმივი ნამდვილი ყმობა უმამულობით გამოწვეული. ბრძოლას ეძლევა სისტემატიური ხასიათი. ტერიტორი, ბოიკოტი და სხვა საშვალება მუდმივ მოქმედებაშია. გლეხთა კავშირი თანდათან იზრდება და ბრძოლის საშვალებას ძლიერდება. თუ ჩვენ ვაღიარებთ პირდაპირი ბრძოლის საჭიროებას, იმავე დროს ჩვენ ვერ დავერიდებით სხვა საშვალებათა. ესეთია მამულის გამოყიდვა გლეხების მიერ. გლეხები ადგენენ საკუთარ ორგანიზაციებს მამულის შესაძენად. ამ საქმეში მათ უნდა დაეხმაროს მთელი საქართველოს დემოკრატია, რადგან გლეხთა მესაკუთრედ გახდომა და ბატონისაგან განთავისუფლება—ესაა უმტკიცესი საფუძველი ჩვენი მომავლისა. სამწუხაროდ, ამ აზრს ბევრი მტერიც ჰყავს. აი რას სწერს სხვათა შორის რუსის სოპ.—დემ. პუბლიცისტი ბ. ნ. ქ—ია: „მიწების გლეხთა მიერ დღეს შეყიდვას არც ვებრძვიტ და არც ვქადაგებთ. როცა გლეხები ასეთ სურვილს ახსადებენ, ჩვენ ვეუბნებით, თუ გნებავთ, იყიდეთ, მარა ესაღეთ იყიდოთ, რაც შეიძლება იაფად და შეღავათებით.“ სიტყა შემდეგ: „თუ გლეხი რჩევას გვკითხავს, ვიყიდო

თანამოაზრეთ და თანამგზავობით.

ჩვენ ღრმად დარწმუნებული ვართ, რომ ბევრი ქართველი გრძნობს სამშობლოს დღევანდელ მდგომარეობას, ბევრი იტანჯება ამ გრძნობით. გრძნობა ძვირფასი განძია, უიმისოდ შორს ვერ წახვალთ, მაგრამ გრძნობა ბრმა და უძლურია, თუ ის განმარტოებულია, თუ მას არ აშუქებს გონება, რომლის შემწეობით განსაზღვრულ სახეს იღებს თქვენი მისწრაფება, ყალიბდება თეორიულად, ყალიბდება პრაქტიკულად. ჩვენ არ შეგვიძლია, სამწუხაროდ, არ ვცნოთ, რომ სხვა და სხვა მიზეზთა გამო ქართული პოლიტიკური აზრი სუსტი და გამოურყვეველია. ის უფრო ზოგადი პრინციპების სფეროში ტრიალებს და მოკლებულია პრაქტიკულ საქმიანობას. მაშინ როდესაც თუ თქვენ არ მოახდინეთ რთული ეროვნული სწავლების ანალიზი, თუ თქვენ არ გაითვალისწინეთ, არ ასწონ—დასწონეთ ყოველი მხარე ეროვნულ სწავლებისა, თუ არ შეიმუშავებთ რთული გეგმა ამა თუ იმ საკითხის გადასაჭრელად და პრაქტიკულად არ იმუშავებთ, ისე ზოგადი პრინციპი მკვდარი რჩება. ჩვენი მიზანი სწორედ ესაა, ხელი შევეწყობთ ქართულ ეროვნულ აზრის გარდამეცემას, მის ჩამოყალიბებას, მის განსაზღვრულ სახედ გარდაქცევას. რასაკერაა, პირველ ნომერში ჩვენ არ შეგვეძლო ყველა საკითხს შევხებოდით და გაგვერკვია—ეს მომავლის საქმეა. ჩვენ მხოლოდ წამოვაცენეთ საზოგადოდ ქართველი ერის არსებობის საკითხი. და ჩვენი სათხოვარი მხოლოდ ერთია, ჩაუკვირდით ჩვენს აზრებს, დაფიქრდით მათ შესახებ, კრიტიკულად ასწონ-დასწონეთ. ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ თუ ასე მოიქცევით, იძულებული იქნებით ორში ერთი გზა აირჩიოთ: ან უარყოთ ქართველ ერის მომავალი და მიეკედლოთ მის დამრღვევ ძალებს ან მოგვემხროთ ჩვენ და ჩვენთან ერთად ეროვნულ შემოქმედების გზაზე იმუშავოთ.

ასი წლის პოლიტიკურმა დაბეჩავებამ ქართველებში შექმნა ერთნაირი თავის პიროვნების უარყოფა, თავისთავის უიმედობა და სხვისი გაზვიადებული იმედი. „ერთმორწმუნე“ რუსეთი—ეს ჩვეულებრივი ფრაზაა ყოველ მოპოლიტიკოსე ქართველის პირში. რუსეთის იმედი სხვა და სხვა ფერით მუდამ პირზე აკვრია ქართველს და ყოველ ადგილს გაიძახის. წინაღ სულ ერთმორწმუნეობაზე იყო საქმე, რომა ამ ფანდმა არ გასტრა და „ერთმორწმუნე“ რუსეთმა ყოველ მტერზე მეტი ზიანი მოგვაცენა, ჩვენმა პოლიტიკოსებმა მაინც ჭკუა ვერ ისწავლეს, მხოლოდ ზოგიერთმა მათგანმა სოციალდნად ჰანგი შესცვალა, ახლა ისინი ამბობენ: ეს რუსის ბიუროკრატია იყო, რომ გვარჩობდა, რუსის ხალხი, რუსის დემოკრატია კი ყოველ წყალობას გვეწყალობებსო. და აი მუდმივი ლაქუსი და თავის დამპირება, მუდმივი ყვირილი-მიყვარხართ, უთქვენოდ სწავრება ვერს კი წარმომიდგენიაო. ამ წრე გადასულ ლაქუსს მეტად სუდი შედეგი მოსდევს.. ესაა თავის მოტყუება. ყოველი ერი თავის ბედის მქედელი თვითონაა. ისეთ პირობებში, როგორშია ჩვენ ვართ, სხვა ერებიც ყოფილან: უნგრეთი, ჩეხია, ირლანდია, იტალია და ბევრი სხვა. ერთი მაგალითი მაინც მოიყვანეთ, რომ გაბატონებული ერის დემოკრატია, ხალხს გაენთავისუფლებიოს დამონებული ერი. განა თქვენ შეგიძლიათ თქვათ, რომ რუსის ხა-

ლხი ინგლისის ხალხზე უფრო დემოკრატია? რაც რუსეთისთვის დღეს იდგება ალია, ის ინგლისის სამასი — ოთხასი წლის წინეთ ჰქონდა, მაგრამ აი შეხედეთ, ასი წელიწადია ირლანდია უკიდურესი თავგანწირულებით ებრძვის ინგლისის თვითმართელობის მოსაპოვებლად და ჯერაც ვერ მოუპოვებია. და თუ მოიპოვებს, ეს იქნება გამარჯვება ირლანდელ მეომართა სისხლით მოპოებული. გერმანია ხომ რუსეთზე ნაკლები არაფრითაა? მას აქვს სრული დემოკრატიული პოლიტიკური წყობილება, წარმოიდგინეთ, სოციალ-დემოკრატებიც კი ბლომად ჰყავს, მიუხედავად ამისა სწორეთ დღეს გერმანია აწარმოებს პოლონელთა მამულების ექსპროპრიაციას გერმანელებით დასასახლებლად.

ტყუილია, თითქო მხოლოდ რუსის ბიუროკრატია იყოს რუსის პოლიტიკის მატარებელი. რუსის პოლიტიკას ჰქმნის რუსის ვრი თავის მთავრობის ხელმძღვანელობით. და რამდენადაც ეს მთავრობა დემოკრატიული ვახდება, რამდენადაც მასსა მეტ აქტიურ მონაწილეობას მიიღებს პოლიტიკაში, იმდენად რუსის პოლიტიკური მიდრეკილება უფრო ძლიერის ინტენსიური ნაბიჯით ივლის თავისი ისტორიული გზით, ეს გზა კი არის გზა სენტრალიზმის, სხვა ერთა დასემისა და ვათქვეფის. მაშ თავს ნუ ატყუებთ. ვანა იმ მამულებზე, რომელიც ქართველებს ჩამოართვეს, რუსის ბიუროკრატები დასახლდნენ? თუ იქ სხვობობს რუსის ხალხი, რუსის გლეხები? ვანა სახელმწიფო დაწესებულებებში, მაგ., რკინის გზაზე, რუსის ბიუროკრატები არიან მუშად? თუ რუსის მუშები? ეს რუსის დემოკრატიის მესიანიზმი მხოლოდ ერთგვარი ფილენჯის ქარია ქართულ პოლიტიკურ აზროვნებაში. მას კვებავს მონური გრძობა, გრძობა მორჩილებსა, რომელიც მხოლოდ გვამსირებს და გვათახსირებს. ეს მონები თქვენ უსათუოდ შემოგვასებენ: როგორ თუ თავისუფალი საქართველო! ეს რომ რუსებმა ვაიგონონ, ხომ იმასაც წავგართმევენ, რაც გვაკვსო. იმედია, თქვენ ნათლად დაანახებთ ამ მონებს, რომ წასართმევი ქალარაფერი დავგრჩენია, უფრო შორს წასვლა არც შეიძლება, და თუ წართმევაზე მიდგა საქმე, თუ არ იბრძვი, სულსაც კი წავგართმევენ. ამიტომაც რუსის მიტრფილეს, რა სახის და ჯიშისაც არ უნდა იყოს, ხელი ჰკართ, მოიშორეთ. შევადგინეთ წრეები, სადაც სისტემატიურად ვაარკვიეთ ქართველი ერის არსებობის საკითხები. შემუშავეთ ზომები ეროვნულ თავდასების საწარმოებლად, ვამაგრდით თეორიულად, ვაიმართეთ წელში პრაქტიკულად. ისოდეთ, დაბრკოლება ძლიერი და უთვალავია, მით უფრო მიმზიდველია ბრძოლა, ბრძოლა მშობლიურ ერის კეთილდღეობისათვის. იმედია, ასეთ წრეებთან ჩვენ რედაქციას ექნება მჭიდრო კავშირი. ლეგალური ვამოსემანი რომ ვადაათვალეფროთ, იფიქრებთ, თითქო ჩვენში ისეთი არაფერი ხდებოა. მაშინ როდესაც დღე არ ვადის, რომ ქართველ ერზე რაიმე იერიში არ მოიტანონ; ამ იერიშს ხშირად პასუხის ეძლევა. მოკვაროდეთ სნობები იმ ქართველთა შესახებ, რომელნიც სამშობლოსთვის იბრძვიან და იხაგრებიან. ბევრი ყოფილა ასეთი ამბავი ჩვენში და ბევრი დაკარგულა. მეორე მხრით, ისოდეთ — პირველი მტერი ქართველ ერისა არის თვით ქართველი. სამშობლოს მოლალატე, სულიერად ბინძური, ჩინ-ორდნების და ვამორჩენის მიმდევარი, ვითარცა წუწკი ძალი, მთავრობას ელაქუტება, თვალეებში შესქერის და ხშირად

მის განზრახვასაც წინ უსწრებს. ხშირია ჩვენში მღვდელი, რომელიც ქართულ ენას ეკლესიიდან აძევებს, ხშირია ქართველი მასწავლებელი, რომელიც მელსაც შურს თითქო ის პაწაწინტელა კუნჭულიც რომელიც მასწავლებელს თველოს სასწავლებელში ქართულ ენას უქირავს, და სდევნის, მას, რომ ჩვენ მტერთა გული მოიგოს. ხშირია... მაგრამ რაღა ჩამოვთვალოთ? განა ერთი და ორია ჩვენში სამშობლოს მოღალატე, ორგული, მტერი? მოგვაწოდეთ სწოებები ამ წუწუკ არსებათა შესახებ. ვინ იძის, დღეს თუ არა, ხვალ მაინც შევეძლოთ შესაფერად დავაფასოთ მათი ღვაწლი. მიაქციეთ განსაკუთრებითი ყურადღება მიწა-წყლის საქმეს. განსაკუთრებულად თვალ-ყური ადევნეთ გლეხთა მდგომარეობას, მოგვაწოდეთ სწოებები იმ მემამულეთა შესახებ, რომელნიც ავიწროებენ გლეხებს. აგრეთვე, იმ მემამულეთა შესახებაც, რომელნიც თავის მამულებს უსხოვლებს უგდებენ ხელში. ჩვენ ღრმად გვწამს, რომ დემოკრატია შესძლებს ამ სამშობლოს მოღალატეთა ჯეროვან დასჯას. მოგვაწოდეთ მთავრობის სხვადასხვა დოკუმენტები, მოგვაწოდეთ სტატიები სხვადასხვა საკირობოროტო საკითხის შესახებ, ერთი სიტყვით, ყოველი მასალა, რომელიც ქართველ ერის მდგომარეობას შეეხება, ჩვენთვის ძვირფასი იქნება. ამავე დროს გთხოვთ, წიგნებში განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციოთ პოლიტიკურ-სოციალურ საკითხებს. აქ მუშაობა პარალელულად ორი გზით უნდა სწარმოებდეს. ერთი გზა — თეორიული მესადინეობა: რა არის ერი, მისი ბუნება, მისი მნიშვნელობა. ეროვნული ბრძოლა სხვადასხვა ქვეყნებში. ეროვნულ მეურნეობის საკითხი.

ისოდეთ, განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციეთ ამ საკითხებს, რადგან ეს უმთავრეს ძარღვთაგანია ეროვნულ არსებობისა. თუ ქართველი ერი ეკონომიურად არ გაძლიერდა და ეკონომიურად ვერ მოიგერია მახელ იერიშით მოსული ხალხნი, მაშინ პოლიტიკურადაც ვერ გაღონიერდება. მეორე გზა — ქართველი ერის მდგომარეობა. ჩვენ აქ არ ჩამოვთვლით ყველიმ საკითხს ქართველ ერის შესახებ, რომელთა შესწავლა, გათვალისწინება აუცილებელია ყოველი ქართველისთვის, რომელიც მოწადინებულია შეგნებულათ იბრძოლოს თავის ერის საკეთილდღეოდ. ჩვენ ვეძებთ ეს საკითხები თანდათან წამოვაცენოთ და გავარკვიოთ ჩვენს ყურნალში. ხოლო მიაქციეთ განსაკუთრებული ყურადღება ქართველ ერის ისტორიის მიმდინარეობაში იმ ძალებს, რომელნიც ჰქმნიან მის მთლიანობას, ამალღებენ, წინ სწევენ და იმ ძალებს, რომელნიც მას არღვევენ, აკნინებენ, ამპირებენ. მთელი ჩვენი ისტორია ამ ორ ძალთა ურთიერთი ბრძოლაა. ამ ძალთა შეგნება მომავალ სამოქმედო გეგმასაც ნათლად დავანახებთ.

მივეკედლოთ შემომქმედ საქარველოს, ვემსახუროთ მას და შევეწყობთ ხელი ჩვენი ქვეყნის პოლიტიკურ განთავისუფლებას. რედაქციას სრული იმედი აქვს, რომ თქვენ ყოველ მხრივ მას დაეხმარებით და ამით საშვალეობას მისცემთ ემსახუროს სანეტარო იდეალს — თავისუფალ საქართველოს.

თუმცა პირადათ არ გიცნობთ, „თავ. საქ.“ არ დაგიკვეთინათ, მაგრამ თქვენი მისამართი გავიგეთ და გიგზავნით.

მისამართი ყოველგვარ კორესპონდენციისათვის: